

prosvetni delavec

srečno
1990

EMIL MILAN PINTAR

Leto 1989: učna ura zgodovine

Leto, ki se je izteklo, je bilo prelomno.

Socializmi vseh vrst se lomijo sami v sebi in iščejo možnosti za bistveno preobrazbo - in s tem za preživetje. Porojeni iz silovitih socialnih krivic in razvojnih kriz kapitalizmov 19. in prve polovice 20. stoletja očitno niso dorasli zahtevam tretje znanstveno-tehnološke revolucije sedemdesetih let. Čeprav so ves čas razglašali enakost ljudi vseh barv, veroizpovedi in poklicev, so v sebi nosili izvorni greh nezupanja v inteligenco. Gradili so državne sisteme na temelju delitve državljanov na tiste, ki jim je mogoče zaupati, in na tiste, ki

jim ni mogoče - na »naše« in na »one«; inteligenca kot najhitreje naraščajoča družbena plast je bila vsekoli na oni strani, v nobenem od teh socializmov nikoli zares »naša«. Naši so bili samo nekateri njeni posamezniki, ki pa so morali to zmeraj znova dokazovati in potrjevati kot eksekutorji v nešteti procesih in ekscesih. In ko se je tretja znanstveno-tehnološka revolucija razkrila prav kot dominacija organiziranega, tehnologiziranega intelekta, ko se je uveljavila ustvarjalnost kot način sodobnega življenja, so se družbe, v katerih je bila inteligenca še zmeraj njena delovna sila, »ena-

kopravna vsem« drugim delavcem (zlasti po dohodkih), znašle v razvojni pasti: ali nagla družbena preobrazba, ki bo sprostila delovno ustvarjalnost in politični pluralizem - ali razvojno zaostajanje, gospodarska in družbena kriza, zaostrena družbena protislovja.

Dilema se je izkazala za večji del socializmov kot nerešljiva: komunistične partije se niso bile pripravljene odpovedati monopolu oblasti, njihov oblastni, največkrat celo personificirani monopol pa je eo ipso izključeval preobrazbo teh družb v smeri ustvarjalnosti in kakovosti življe-

Med drugim preberite

- K BOLJ PRIJAZNI IN USTVARJALNI ŠOLI, str. 2
- IZOBRAŽEVANJE PO LANSKEM KOLEDARJU, str. 3
- SLUŽITI, IN NE VLADATI, str. 3
- O USMERJANJU VPISA ALI KDAJ NAZAJ K POKLICNEMU USMERJANJU? str. 4
- ZA POKLICNO IN TEHNIŠKO ŠOLO GRE! str. 4
- SLAB SINDIKAT NE BO IMEL VELIKO ČLANOV, str. 5
- OTROŠTVO Z ŽELJO PO SVETLOBI, str. 9
- IZ SKICIRKE LIKOVNEGA VSAKDANJKA, str. 9

nja, političnega pluralizma in družbenega razvoja.

Tudi Jugoslavija se je znašla v enaki razvojni dilemi. Opozorila nanjo sežejo tja v šestdeseta leta, ko je jugoslovanski socializem, liberalnejši in avtohtonejši od nemškega, poljskega ali romunskega, še imel v sebi potence gospodarskega in družbenega razvoja. Toda v »najbolj razviti socialistični deželi na svetu«, v Sloveniji, kjer je mešanje morale in ekonomije (»bratstvo in enotnost«) še najmanj deformiralo zdravo razvojno pamet, so se že takrat jasno zaznavali obrisi njegove razvojne neustreznosti in omejenosti. Na teh obrisih se je v šestdesetih letih rodilo spoznanje o nujnosti reforme gospodarskega in političnega sistema, ki naj bi odprla prehod iz ekstenzivnega v intenziven tip razvoja, iz kvantitete v kvaliteto življenja; tudi konvertibilni dinar, odprte meje nasproti Evropi in politični pluralizem so bili sestavine tega programa. Vendar jugoslovanska partija te preobrazbe v normalno politično stranko ni zmožala; njena zaverovanost v posebno zgodovinsko poslanstvo, v čemer je bila enaka drugim kompartijam, tega ni dopustila. Zato se tudi na njej danes dokončuje posebna zgodovinska usoda.

Slovenija je po svoji gospodarski razvitosti, intelektualnih zmožnostih in političnih zamislih od vseh socialističnih dežel še najbližje matici evropskega razvoja sedemdesetih in osemdesetih let. S svojimi 5.700 dolarji narodnega dohodka na prebivalca ima celo materialno izhodišče za tisti tip življenja, v katerem se lahko sprosti in uveljavi ustvarjalnost: tehnološka, kulturna, politična. Toda tega materialnega bogastva se vedno ne usmerja tja, kjer so vzvodi za prehod v razvite družbe: v izobraževanje in znanost, v sproščanje političnega sistema, v graditev civilne države. Nasprotno, še zmeraj se večina akumulacije porablja za ohranjanje statusnih elementov samoupravnega socializma: za neselektivno družbo, v kateri smo kar naprej vsi enaki in v kateri je bratstvo plašč, ki prekrije razlike med uspešnimi in neuspešnimi, med tistimi, ki si prizadevajo, da bi znali vsak dan več, in med tistimi, ki vedo, da bo njihovo neznanje pokrila družbena sociala.

Socializmi oz. politični sistemi nemškega, poljskega, bolgarskega in še kakšnega tipa so se izkazali za gospodarsko nekonkurenčne, v minulem letu pa tudi za politično neprimerne; kitajski in romunski celo za ljudomrzne. Kot nekonkurenčen se je izkazal tudi naš, jugoslovanski sistem: že celo desetletje zaostajamo v gospodarskem razvoju, imamo eno najbolj reakcionarnih zunanjih politik v svetu, večino časa in moči federacije po-

rabljamo za prepire in dušitev naprednejših zamisli. Nesposobni, da bi razumeli logiko sodobnega razvoja, smo tudi nesposobni, opredeliti svoje razvojne prednosti in aktivirati svoje razvojne možnosti. Prednost vendar pomeni odstopanje od enotnosti in ta je, skupaj z bratstvom, temeljni ideal Titove, tj. Avnojske Jugoslavije. In ker od njega ne smemo odstopiti, nam čedalje resneje grozi, da se bomo prav kmalu znašli natančno tam, kjer je ta ideal nastal in se uveljavil: v letu 1943, v bratomorni vojni.

Zgodovina nas uči, da se iz zgodovine ne da ničesar naučiti. Da vselej šteje samo sedanjost, tu - navzoča moč in sposobnost družbe, da se spopade s problemi časa na način, ki ustreza duhu tega časa. Če ni sposobna tega, se otepa s fantazmami nepremagane preteklosti ter slepi s samoprevarami neuresničljive prihodnosti.

Tudi Slovenija, dežela, v kateri se je socialistični sistem brez dvoma med vsemi socializmi najbolj prikrojil »meram človeka« (toda to so še vedno šiviljski popravki jugoslovanske konfekcije!) živi pod svojimi možnostmi. Še zmeraj ne znamo in nočemo v celoti izrabiti znanja in sposobnosti, ki jih imamo, in rezultate dela, kakršni so že, prepočasno prelivamo nazaj in nazaj, ki ga bomo potrebovali jutri. Politični sistem je na številnih spojih (socialna politika, zaposlovanje, nagrajevanje itn.) še zmeraj grajen tako, da je pripadnost pomembnejša od uspešnosti. Izobraževanje in znanost nista prioriteta, temveč sestavina »družbenega ravnotežja«. To pa pomeni, da delujeta na moralni pogon: kjer pa je izobraževanje oz. samoizobraževanje stvar morale, se ekonomija oblikuje kot nemorala.

Leto, ki se je izteklo, je bilo nedvomno prelomno. Z njim so odšle številne iluzije: nekatere so nas spremljale cela desetletja, na začetku sposobne, da v nas izzevajo zanos in epopejo, ob koncu podobne starih, prevečkrat zloščeni medaljam, na katerih se je pod zlato prevleko pokazala cenena pločevina. Ko so bile podeljene, so nekaterim pomenile čast in slavo; danes so staro železje, ki spada v muzeje in k uram zgodovine.

Toda zgodovina je samo eden od predmetov šolskega programa: vsi drugi so sedanjost in prihodnost. Pa tudi zgodovina je na urniku predvsem zato, da bi se iz nje česa naučili za sedanjost: varnostne razdalje, na primer, in kulture. Kajti še zmeraj velja, kar so trdili stari Kitajci: kultura brez znanja je prazna, znanje brez kulture nevarno.

Mogoče velja to danes še bolj kot kdajkoli v preteklosti. Tudi zato je bilo minulo leto učna ura zgodovine.

9. jugoslovanski bienale male plastike

Lanski, že deveti jugoslovanski bienale male plastike (odprli so ga oktobra 1989 v Murski Soboti) si bomo od 20. januarja do 20. februarja lahko ogledali v ljubljanski galeriji Cankarjevega doma, razkriva že skoraj dvajsetletno tradicijo razvoja te umetnostne zvrsti, ki je svojevrsten kazalnik smeri sodobne likovne umetnosti. Prav v osemdesetih letih so se v tej skulpturi malega formata pokazale posebne razvojne značilnosti, ki kažejo svojevrstnost novega umetnostnega dojemanja v nekem kulturnem prostoru. Tudi v tej likovnoumetnosti veji je močno opazen pomik od »fenomenologije telesa« v aktualizacijo, mala plastika postane opazno zaznamovana z zgodovinsko in socialno noto, označuje jo razmerje med umetnikom in družbo, stik z mestom, arhitekturo, oblikovanjem. S svojo zasnovo odpira vsebinsko in formalno številne izhodiščne možnosti: tako se pomakne v svojem razvoju iz sedemdesetih let, ko se uveljavi arhitektonska plastika, iz prostora v predstavnost svet, v razmišljanje o zgrajenem svetu; takšna plastika je arhitekturno pomanjšana. Plastika se v devetdesetih letih uresničuje tudi kot modelna predstava in tedaj je velikega formata, v posebnem razmerju pa se pojavlja tudi do industrijsko izdelanih vsakdanjih predmetov, kjer učinkuje pomanjšava kot neke vrste kontrola in moč nad motivom, vse to pa postane groteskno oznamovano.

Tako plastika v devetdesetih letih znova oživi pripovedno, metaforično, metonimično in simbolno; seže od arhetipske simbolike in metaforike do abstraknejše usmerjenosti v obnavljanje plastičnega, oblikovalskega, skulpturalnega. Zaradi svojih dimenzij je skulptura notranjega zaprtega prostora ter z njim tesno prepletena, pogosto je izraz umetnikovega preskušanja problemov ali njegovega iskanja, je projekcija umetnikovega ustvarjanja.

Remy Cornelissen: Vodja pohoda, kromlirano jeklo, črni marmor

dogodki
novosti

100 LET SLOVENSKE UČITELJSKE ORGANIZACIJE

Samostojnost šole in učitelja

Beseda ob odprtju razstave v Slovenskem šolskem muzeju

Vse očitneje so potrebe in zahteve, da se v časih, ki so vse bolj časi »čez gozdove rjavejših viharjev, drevesa svojih korenin zavedo« in da se v razmerah, zaradi mnogih razvojnih in ideoloških zablod ni kaj prijaznih, vse bolj vračamo k svojim izvirom, k svoji pedagoški tradiciji in da jo pripoznamo, kakršna koli že je. Ne zato, da bi ponavljali zgodovino, bodisi kot farso bodisi kot tragedijo, marveč zato, da bi se dvignili na raven svojih predhodnikov, to je, očito, na daljši rok najbolj obetavna pot napredka.

Kljub skromnemu zgodovinskemu spominu nam razstava, ki jo Slovenski šolski muzej odpira javnosti, ponuja veliko gradiva za razmislek. Ob pripravi na tale nagovor pa sem si zastavil tole vprašanje: Ali je v zgodovini Zveze slovenskih učiteljskih društev kaj takšnega, kar bi bilo tudi za današnje ali jutrišnje rabo?

Odgovor, ki sem ga dobil ob pregledu zgodovinskih okoliščin, v katerih so učiteljske organizacije nastajale, razsežnosti njihovega delovanja, ki so jih v svojem razvoju osvajale, ciljev, h katerim so težile, ter načel, sredstev in metod njihovega delovanja, je bil ta odgovor vsaj zame dokaj presenetljiv, saj je v vsem tem mogoče najti veliko izhodišč in prvin, pomembnih in perečih tudi danes in tu.

Prvo sporočilo, ki sem ga zaznal iz zgodovine združevanja učiteljev na slovenskem ozemlju avstro-ogrske države, če parafraziram oznako, ki jo nekateri velikostri s tako neznansko lahkoto uporabljajo tudi za današnje Slovenijo, je spoznanje, da se z organiziranjem in društvenim delovanjem šole konstituira učiteljski poklic kot poklic in stan zase. In to je tista točka, v kateri se lahko začenja kakršna koli socialna, strokovna ali politična dejavnost, iz katere se porajajo osebnostna, poklicna in stanovska identiteta, poklicna in delovna etika ter na njih podlagi tudi družbena moč. In tu si naši predhodniki niso delali nikakršnih iluzij. Za moč, družbeni ugled in položaj svojega poklica in stana so se zato čutili najbolj in najprej odgovorne sami. Odhod njihova samopomoč, sekcije, odseki in odbori (obrambni, za samoizobraževanje, za šolsko zgodovino, odsek učiteljske ipd.), skrb za učiteljski naraščaj, strokovna glasila, gospodarske in socialne organizacije, učiteljski pevski zbor itn.

Druga, vsaj zame pomembna značilnost v razvoju organiziranja in delovanja slovenskega učiteljskega, je neopustna širjenje področja njihovega zanimanja in dejavnosti. Če so bili vsaj na začetkih svoje organiziranosti preobloženi z reševanjem svojega nezadovoljivega družbenega položaja, socialne in gnotne negotovosti in odrinjenosti na obrobje, so kaj kmalu ugotovili in začutili, da je nekaj narobe tudi z njihovim le uradniškim, zgolj izvrševalskim in strogo nadzorovanim položajem pri samem pouku in drugem šolskem delu. Spremeniti ta položaj – to je zahtevalo njihovo zavzeto delovanje tudi v boju za popolno šolsko prenovo. S tem so se razširile njihove dejavnosti tudi na čisto politično področje, zlasti potem, ko sta se tudi v učiteljskih vrstah uveljavili spoznanje in izkušnja, da »jedro nove šole ni v metodiki, ampak v novi obliki življenja«, kot piše Er-

nest Vranc. In iz tega so se rojevali, rekli bi najzlahnejši sadovi učiteljskega organiziranja in društvenega delovanja: od razvoja pedagoške teorije, dosežkov akcij za notranjo prenovo in posodabljanje šole, razvoja mladinskega tiska, predlogov za zakonske načrte, od razvoja nadaljevalnega, obmejnega in manjšinskega šolstva, do prvega sistematičnega empiričnega preučevanja socialnih in zdravstvenih razmer naših učencev in družin, ki so ga opravili člani učiteljskega pokreta. S tem seveda še daleč niso zajeti vsi sadovi take širitve dejavnosti učiteljskih organizacij ali njihovih delov in posameznih najvidnejših članov. Pomembna je izkušnja, da je učiteljsko delo najuspešnejše takrat, kadar zajame družbo, naravno in človeka ter njegovo mišljenje v procesualni celoti, ko je sposobno iz drobcev sestaviti smiseln mozaič, v katerem je sicer vsak delček poseben, od vseh drugih različni, a vendarle ustvarja celoto. In tega so naši predhodniki, ne zmeraj, a vendarle bili sposobni.

V zvezi s to, tako zaokroženo in celostno dejavnostjo slovenskega učiteljskega pokreta, da današnje in jutrišnje rabo lahko poučena tudi nadrobnejša analiza tistih časov učiteljske organizacije, ki jih bolj zaznamuje strankarski boji znotraj učiteljskega samega, ali pa prizadevanja za stanovsko organizacijo na nad-ali nestranski podlagi, zlasti glede na sodobno pojmovanje temeljnih pravic in svobod človeka in državljanov ter perspektiv razvoja političnega sistema v naši družbi. Zamisli o stanovski organizaciji na nestranski podlagi, ki pa ne omejuje učiteljske pravice do lastnega političnega in svetovnonazorskega prepričanja, združevanja in družbenega delovanja, do samostojnega in kritičnega presojanja in kar je še takih pravic in svobod kot splošno priznanih civilizacijskih in kulturnih pridobitev in vrednot, so po mojem prepričanju zelo aktualne. In čedalje bolj bodo.

Vse, kar sem doslej izbral in označil kot tiste razsežnosti in prvine organiziranosti in delovanja naših predhodnikov, ki nam imajo po moji presoji sporočiti kaj več v današnji čas, povezuje, ponekod bolj skrito, ponekod bolj očitno, rdeča nit, ki jo želim še posebej poudariti: povezuje jih prizadevanje za strokovno samostojnost šole, poklicno samostojnost učitelja. To pa je v bistvu bolj za laično šolo, šolo kot javno ustanovo, ki opravlja svoje izobraževalno, vzgojno in drugo delo po načelih strok ter v skladu z najzlahnejšimi humanističnimi, inter- in multikulturnimi, civilizacijskimi vrednotami sodobnega časa. Torej ne za šolo kot ideološki aparat države (še zlasti ne njene politično-izvršilne oblasti) ali katere koli politične stranke.

In namesto sklepa: Že samo to, o čemer je bilo moč kaj reči ob tej priložnosti, kaže, pred kakšne izzive nas postavlja naša pedagoška tradicija, dediščina organiziranosti in delovanja slovenskega učiteljskega v njegovem sto- in večletnem zavedanju. Razstava ob 100-letnici Slovenske učiteljske organizacije naj pripomre, da bodo znanost, učiteljsvo in odgovorni družbeni nosilci izobraževalne in razvojne politike te izzive sprejeli in se nanje tudi odzivali.

JOŽE MIKLAVC

IZ PROGRAMSKEGA DOKUMENTA ZK SLOVENIJE

K bolj prijazni in ustvarjalni šoli

Programski dokument, ki ga je po javni razpravi te dni sprejel 11. kongres Zveze komunistov Slovenije, ponuja med drugim tudi celostno zamisel o nadaljnjem razvoju vzgoje in izobraževanja v prenovljeni družbi, ki si postavlja za cilj evropsko kakovost življenja. Tako kot v celotnem programu se tudi v tem njegovem izseku izraža svežina novega slovenskega političnega hotenja, ki usmerja družbeno prenovo k sodobni, demokratični in gospodarsko učinkoviti družbi, odprti v Evropo in povezani z njenimi naprednimi tokovi, s tradicijami in vrednotami.

Prelomno obdobje, ko se drug za drugim rušijo sistemi tako imenovanega realnega socializma, zgrajeni na enopartijskem moznizmu in ko se tudi pri nas zaradi neuspešnega gospodarstva politična kriza zaostre, terja nove odgovore in zamisli, drugačen pogled naprej – tudi v vzgoji in izobraževanju. Na 11. kongresu ZK Slovenije so te zamisli dobile zaokroženo podobo. Nedvomno bodo naletele na ugoden odziv v vsej slovenski javnosti, tudi med prosvetnimi delavci.

Na kakšnih temeljih naj bi slo nel nadaljnji razvoj vzgoje in izobraževanja? Medtem ko smo pri zadnji reformi – pri vpeljevanju usmerjenega izobraževanja izpostavljali kot vodilno načelo izobraževanje za delo in samoupravljanje, je novo geslo: **izobraževanje za ustvarjalnost in razvoj**. Tako je zahteva časa, če hočemo dohiteti razvitejšo deželo in iti v korak z inovativno družbo. Le z ustvarjalnim znanjem in delavnostjo bomo sposobni tekmovali v mednarodni delitvi dela in izrabiti svoje primerjalne prednosti in možnosti.

Če smo se pri prejšnjih reformah podredili enotnim načrtom, pripravljanim za tako raznoliko federacijo, ali se jim vsaj prilagodili, izhajamo danes iz spoznanja, da je šola eden izmed temeljev slovenske samobitnosti. SR Slovenija naj v celoti odgovarja za svoje šolstvo – ne da bi se pri tem odpovedala dialogu in sožitju z jugoslovansko in mednarodno skupnostjo. Strategijo nadaljnega razvoja vzgoje in izobraževanja bomo torej oblikovali v skladu s potrebami, z možnostmi in s hotenji naše republike, o vsem tem bo z nacionalnim soglasjem odločala slovenska skupščina. Ta naj bi na predlog vlade določala tudi nacionalni program. Kot podlaga za te odločitve pa bodo raziskovalna in strokovna dognanja – ne več politični voluntarizem.

Med najpomembnejšimi premiki, ki jih predlaga programski dokument za to dolgoročno strategijo, so:

● prehod na desetletno obvezno šolanje mladine.

● postopen dvig izobrazbene ravni prebivalstva (v času enega rodu) na 12 let šolanja.

● delež diplomantov višjih in visokih šol naj bi postopno dosegel 40 odstotkov posamezne generacije, delež tistih s končanim podiplomskim študijem pa 15 odstotkov.

● s povečano odgovornostjo vsakega za nenehno izobraževanje naj bi odrasli namenili v povprečju za izobraževanje vsaj 30 ur na leto.

Za več znanja tudi več denarja

Znanje postaja čedalje pomembnejši dejavnik, zato so naložbe v izobraževanje in znanje potrebne in utemeljene. Tako kot razvitejša dežela naj bi tudi mi v prihodnje namenili izobraževanju vsaj 5 odstotkov družbenega proizvoda.

Za uresničevanje nacionalnega programa naj bo odgovorna država, denar zanj pa naj se zbira v namenskih skladih za osnovno, srednje in visoko izobraževanje. Upravljanje teh skladov naj temelji na samoupravni podlagi, hkrati pa naj ima potrebno strokovno podporo. Upravljanje s tem denarjem pa naj nadzirajo skupščine družbenopolitičnih skupnosti.

Javno financiranje in povečana odgovornost države za razvoj vzgoje in izobraževanja – za

nacionalni program, za šolsko izobraževanje in ustvarjanje temeljnih pogojev za permanentno izobraževanje – naj bi torej zamenjalo dozdajšnje modele financiranja. Ob nacionalnem programu pa naj bi posamezne panoge, skupnosti in ustanove razvijale tudi izobraževanje v skladu s svojimi interesi in potrebami okolja. Dobrodošla bo tudi zasebna ponudba izobraževalnih storitev, organizirana na podjetniški podlagi. Prav tako bo treba podpirati tudi starševske in druge pobude za boljše šolo.

Tudi v učilnicah naj bi v prihodnje zavel vsaj večasi podjetniški duh, ki se bo hitreje odzival na nove izobraževalne potrebe. Da bi preprečili morebitne zlorabe, pa naj bi spričevala z javno veljavnostjo tudi v prihodnje izdajale samo pooblaščen ustanove.

Več demokratične širine tudi v šolo

Programski dokument se zavzema za prijazno in ustvarjalno šolo. Njena uspešnost naj ne bi temeljila na še večjem izčrpavanju učencev – nasprotno: šola naj bi jim olajšala pot do znanja.

Namesto zdajšnjih razdrobljenih programov naj bi v prihodnje dali prednost temeljnemu predmetom in znanjem. Namesto da bi izravnavali učence v povprečnosti, naj bi v njih spodbujali zdravo tekmovalnost in utemeljeno znanje in izvirnost. Inovativnosti moramo dati prednost pred enciklopedičnim znanjem, dialog in pravica do dvoma pa naj se uveljavita kot naravni sestavini demokratične šole.

Demokratična širina se izraža tudi v tehle stališčih:

● šola naj ne služi nikogaršnji ideološki ali politični indoktrinaciji, pač pa naj podpira individualno oblikovanje pogleda na svet;

● šola je v svojem delu lahko zavezana le dosežkom znanosti, humanističnim, kulturnim in civilizacijskim vrednotam,

● šola naj spodbuja politično kulturo pluralizma in strpnosti, obenem pa omogoči učencem primerno državljansko izobraznost.

Da bi šola ustvarjalno uresničevala te prvine demokratične vzgoje, mora imeti tudi sama dovolj samostojnosti. Ta je, kot vemo, temelj tiste povečane odgovornosti, ki naj bi odlikovala avtonomno šolo.

Potrebni premiki in predlagane spremembe

Programski dokument obravnava na koncu tudi nekatere nujne spremembe v sistemu izobraževanja in vzgoje ter prednostne naloge na posameznih njegovih stopnjah.

Strokovno vodena predšolska vzgoja bo še naprej prva stopnica v tem sistemu. Strokovnjaki naj odločijo, ali in kako bomo podaljšali obvezno šolanje na 10 let. Vsekakor pa naj bi se osnovna šola bolj prilagajala zmožljivostim mladih, v svojem delu pa upoštevala tudi potrebe in značilnosti svojega okolja. Da bi

bila osnovna šola vsem otrokom dostopna pod približno enakimi pogoji, je treba ustaviti naraščanje družinskih prispevkov za uresničevanje obveznega programa – brezplačna osnovna šola nam mora ostati še vedno cilj. Hude gospodarske razmere, ki pritiskajo na družino, pa veljavajo, naj šola zagotavlja otrokom tudi šolsko prehrano.

V srednjem šolstvu se programski dokument zavzema:

● za razvijanje prenovljenih gimnazij, tehniških in drugih strokovnih šol; če je potrebno, je treba razvijati tudi ožje specializirane šole za nekatere posebne dejavnosti, prav tako tudi izobraževanje za poklice širokega profila za potrebe drobnega gospodarstva;

● za večji delež temeljnega in splošnega izobraževanja ter za prožnejša razmerja med splošnim, strokovno-teoretičnim in praktičnim znanjem.

Zveza komunistov Slovenije se zavzema za sodobno, samostojno in uspešno univerzo, ki bo svobodna pri raziskovanju in poučevanju, pri določanju študijskega reda in svoje organizacije. Za svoje delovanje mora imeti dovolj zagotovljenega denarja, da bi lahko opravljala svoje delo vsaj na ravni boljših svetovnih univerz. Od univerze pa pričakujemo zvišanje, znanja diplomantov, zmanjšanje osipa, odpiranje privlačnega podiplomskega študija, povečanje števila diplomantov naravoslovja in tehnike ter mednarodno konkurenčnost profesorjev.

Poleg zdajšnjih dveh univerz z akademskimi merili naj bi se na Slovenskem razvile tudi nekatere višje in visoke šole, ki jih zahtevajo naraščajoče potrebe strokovnih delavcev.

Programski dokument daje močan poudarek tudi hitrejšemu razvijanju izobraževanja odraslih v skladu z zahtevami tehnološkega, gospodarskega in kulturnega napredka. Med prednostne naloge na tem področju spada izobraževanje mlajših delavcev brez ustrezne izobrazbe, izobraževanje in preusposabljanje delavcev, ki postanejo tehnološki ali ekonomski presežek, izobraževanje strokovnih delavcev, ki nimajo ustrezne izobrazbe za delo, ki ga opravljajo, ter usposabljanje in preusposabljanje delovnih invalidov.

Podpreti je treba razvijanje sodobne mreže organizacij in središč za permanentno izobraževanje, razvijanje sodobne izobraževalne tehnologije, pa tudi oblikovanje ustreznih razvojnih služb in usposabljanje nosilcev tega izobraževanja.

Širšega pomena je v dokumentu poudarek, da je treba tehnični kulturi zagotoviti enakovreden položaj v družbi. Zato naj bi omogočili ljudem tehnično usposabljanje, izobraževanje in ustvarjanje na vseh stopnjah življenjskega razvoja.

Takšno je sporočilo 11. kongresa slovenskih komunistov glede nadaljnega razvoja vzgoje in izobraževanja. Namenjeno je tudi strokovni in širši javnosti – ne več kot direktivna usmeritev, pač pa kot vizija, pobuda in hotenje, da bi se iz krize čimprej dvignili k evropski kakovosti življenja.

JOŽE VALENTINČIČ

prosvetni
delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije – izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Časopisni svet: Vladimir Tkalec, predsednik, Milica Antič-Gaber, Justič Kavšek, Zdenko Kodelja, Janez Sušnik, Slava Šarc, Marija Velikonja, Izток Vilič, Jože Zlahtič.

Direktor: Stanko Šimenc

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104. Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Akontacija naročnine za leto 1990 znaša 50 din za posameznike in 100 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 25 din na leto. Posamezna številka stane 5 din. Številke takež...

Tiska ČTP Ljudska pravica, YU ISSN 0033-1643.

Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).

RAZGLEDI

Izobraževanje po lanskem koledarju

Pričujoči zapis ne bo zadovoljil vseh tistih, ki jim pomeni izobraževanje vsakdanje delo v razredu, v kabinetu, v laboratoriju, ravnateljski pisarni. Gre predvsem za opazovanje dogodkov na ravni, ki nujno posplošuje – zanemarija posameznosti, čeprav so pomembne; in v zavesti, da je izobraževalni sistem zgrajen samo zato, da bi se zgodilo tisto v razredu, kabinetu, na ekskurziji. Moj razmislek ne more seči v vse tisoče razredov, v stotine šol, ne more pokukati v priprave deset tisočev slovenskih učiteljev in sto tisočev torbic in nahrbtnikov slovenskih učencev. Poskuša pa opozoriti na nekatere dogodke, ki so odločilno vplivali na delo in življenje vseh, ki smo povezani s šolo v tem letu, verjetno pa še veliko bolj v prihodnjih letih.

22. do 30. 5. Stavkovno gibanje slovenskega učiteljstva

Gotovo je imelo največji odmev stavkovno gibanje slovenskega učiteljstva, ki se je simbolično strnilo v Cankarjev dom in v skoraj splošno opozorilno stavko. Zahteve so bile jasne: učitelji so terjali spremembo sistema financiranja, drugačno razporeditev odgovornosti in pristojnosti, predvsem pa jasno odgovornost za stanje, odpravo zvezne intervencijske zakonodaje in več denarja za šolstvo. Povsem nenarobe bi bilo stavkovno gibanje razglasiti za mezdno gibanje prosvetnih delavcev. Tudi dosežki so bili veliko večji, kot se zdi na prvi pogled. Zahteve slovenskega učiteljstva so bile poleg tistih, ki so jih postavljali zdravstveni delavci in kulturniki, vzvod, ki je premaknil kretnico za odpravljanje ustavne opredeljene interesne skupnosti in svobodne menjave dela.

27. 9. Ustavna dopolnila

Vse leto 1989 je bilo v znamenju burnega razpravljanja o ustavi. V ospredju so bila globalna vprašanja gospodarskega in političnega sistema ter človekove pravice in svobode, spričo zaostrenih konceptualnih neskladij med Slovenijo in Srbijo pa zlasti vprašanje suverenosti slovenskega naroda in njegove države. Ob tem je manj pozornosti javnosti priteglo ustavni položaj izobraževanja. In vendar so ustavne spremembe daljnosežne tudi za izobraževanje. Odpravljena je z ustavo določena vodilna vloga Zveze komunistov, razrahljana so ustavna določila o svobodni menjavi dela in samoupravnem organiziranju, opredeljen je nov položaj občine in republike pri urejanju izobraževalnih zadev. Koliko je vredna nova ustavna določba, da republika Slovenija sama ureja družbene dejavnosti in da zvezni posegi na to nacionalno pomembno področje niso mogoči, bomo videli kmalu.

Marec: Začetek dela kluba staršev Za boljše šolo

Pri Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani je začel po zimskih počitnicah delovati klub staršev Za boljše šolo. Gre za novo obliko neformalnega organiziranja staršev, ki jim je največ za dobro šolo, predstavlja način vplivanja na šolsko politiko. Take oblike imajo prihodnost, zato se je Socialistična zveza odločila, da jih bo kar najbolj podprla pri ustanavljanju tudi drugje po Sloveniji.

13. 3. Glasbeno izobraževanje v Sloveniji

Svet za vzgojo in izobraževanje pri Predsedstvu RK SZDL Slovenije je razpravljalo o glasbenem izobraževanju v Sloveniji. To je bila po dolgih letih prva razprava na republiški ravni o tem vprašanju. Sklepi, ki so bili sprejeti, pomenijo začetek konstituiranja slovenske izobraževalne politike na področju glasbenega izobraževanja. Odločilnega pomena je bilo stališče, da je treba vsaj del nižjega glasbenega izobraževanja obravnavati v okviru nacionalnega programa.

10. 2. Izobraževanje odraslih

Koordinacijski odbor za izobraževanje odraslih, ki deluje pri Republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, je v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Slovenije pripravil gradivo o izobraževanju odraslih kot sestavni razvojne politike SR Slovenije in ga predstavil svetu pri Socialistični zvezi. Svet je gradivo podprl, čimprej pa bi ga morala obravnavati Skupščina SR Slovenije, saj opredeljuje nekatere nujno potrebne strateške poteze za razvoj izobraževanja odraslih.

18. 9. Magna Charta evropskih univerz

Rektor Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani je na rektorski konferenci evropskih univerz (ob praznovanju 900-letnice najstarejše evropske univerze – Univerze v Bologni) podpisal listino o poslanstvu univerze, ki so jo poimenovali Magna Charta evropskih univerz. V temeljnih načelih te listine se rektorji zavzemajo za univerzo kot samostojno ustanovo, ki kritično, s pomočjo raziskovanja in poučevanja ustvarja in prenaša kulturo. Slovenski univerzi si sicer prizadevata, da bi dosegli tak samostojen položaj, vendar je dolgoletno ozračje, ki univerzitetni samostojnosti ni bilo naklonjeno, pustilo posledice. Danes, ko je pokrov snet, ko univerza ne pogrša več 'blagih sapic', se kažejo notranje razprtije (rektor je bil izvoljen skoraj s polletno zamudo, v razpravi krožita dva različna osnutka novega zakona o univerzi). In vendar: univerzi sta bili in bosta v Evropi.

Februar – december: 70 let slovenske univerze

Vse leto 1989 je bilo tudi v znamenju praznovanja obletnice ustanovitve slovenske univerze v Ljubljani. 30. junija 1919 je vlada v Beogradu sprejela osnutek zakona o ustanovitvi univerze v Ljubljani, 16. julija je bil zakon sprejet včasem narodnem predstavništvu in 23. julija ga je podpisal regent. Seveda pa ne smemo pozabiti, da segajo začetki visokošolskega študija na Slovenskem precej dlje nazaj, saj mineva že 394. leto od ustanovitve jezuitskega kolegija v Ljubljani (1595) in 370 let od začetka visokošolskega študija v Ljubljani (1619). Praznovale so tudi prve fakultete, ki so tudi naslednice visokošolskega študija pred ustanovitvijo univerze (teološka, pravna, filozofska, medicinska).

V letu praznovanja obletnice ustanovitve ljubljanske univerze so vse politične organizacije, predvsem pa stališče Skupščine SR Slovenije podprle samostojnost univerze, uveljavljeno je bilo prepričanje, da si mora univerza napisati svoj zakon sama.

21. 6. Spremenjena in dopolnjena šolska sistemska zakonodaja

V skupščini so bili sprejeti popravki in dopolnitve zakonov o usmerjenem izobraževanju in o svobodni menjavi dela. S tem so bili dani formalni zakonski pogoji, da se tudi v praksi odpravijo nekatere sistemske zablode, ki jih je prinesla reforma usmerjenega izobraževanja in tako imenovano podružbljanje vzgoje in izobraževanja. Poleg mnogih nadrobnosti, ki so grenile življenje in delo učiteljem in učencem (indeks, zapletena imena šol idr.) so bile odpravljene določbe o SVIO, o vpisu v program, o pristojnostih sprejemanja programov v skupščinah pisov in še marsikaj. Kar najbolj je bila vrnjena samostojnost univerzi – zadnji korak te samostojnosti bo seveda poseben zakon o univerzi. Odprta je možnost za zasebno delo v šolstvu. Zelo daljnosežne spremembe, nekatere – npr. matura bo udeležena šele čez leta, za rod, ki se bo začel šolati na srednji šoli septembra 1990.

Žal ni bil sprejet nov zakon o pedagoški službi, ki bi bil predložen v taki obliki, da bi lahko pomembno preusmeril pozornost od procesa k dosežkom, ki bi moral vzpostaviti pedagoško službo kot samostojno vladno ali pa nevladno institucijo, v prvi vrsti namenjeno šolskim kolektivom za pomoč, za usposabljanje, za razvoj, za objektivno preverjanje doseženih rezultatov od zunaj. Za to bi bilo to službo treba osvoboditi inšpekcijske vloge, to pa ni v zasnovi te vlade in tega ministristva. Da gre za resna razhajanja, kaže tudi to, da zakon ni bil sprejet tudi po tretjem poskusu (27. 9.).

21. 6. Sprejet program za splošno smer srednje naravoslovne šole

Ena od napak usmerjenega izobraževanja je bila tudi odprava gimnazijske. Ohranitev splošnejših programov, kot sta naravoslovno-matematični in družboslovni, je sicer nekoliko omilila posledice te napake, vendar potreba po splošni šoli visi v zraku ves čas po letu 1980. Poleti je skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije sprejela popravek programa naravoslovno-matematične dejavnosti, tako da je dodala splošno smer (sklep o razpisu pa je sprejela že 9. 2.). S tem se je v resnici vrnila v naš šolski sistem splošna srednja šola. Nadaljevanje te poti je izrazito strokovno vprašanje, predsednik Strokovnega sveta SR Slovenije prof. dr. Franc Lazarini načrtuje pomembne korake v tej smeri, začela se je živahna strokovna razprava, veliko je pobud – predvsem pa bi morali prevladati strokovni argumenti in evropski standard.

1. 9. Dr. Srečo Zakrajšek, novi direktor Zavoda SRS za šolstvo

Veliko stavi na vladno politiko do izobraževanja, jasno zahteva več denarja za 'svoj' zavod in za šolstvo. Vztraja na strokovni samostojnosti zavoda. To pa veliko obeta.

27. 11. Laična šola

Na seji Sekcije za vzgojo in izobraževanje pri Marksističnem centru ZKS se je razvnela živahna razprava o novi idejni podstati sodobne slovenske šole in o nevarnosti, da bi z odpiranjem možnosti za zasebno šolo vzniknile nazorsko ekskluzivne ustanove. Prevladalo je prepričanje, da je zdaj treba odpirati možnosti za zasebne šole, da pa bi se morali zavzemati za laično šolo in za šolo, ki bi temeljila na svobodni misljenja, ki bi varovala nacionalno identiteto, hkrati pa v smislu evropske usmeritve omogočala tudi medkulturno vzgojo.

7. 12. Zadnja seja skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije

V veliki dvorani Skupščine občine Ljubljana Vič-Rudnik je potekla zadnja seja skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije. Po ustavnem zakonu, ki je bil sprejet hkrati z dopolnitvi k Ustavi SRS preidejo s 1. 1. 1990 pristojnosti te skupnosti (pa tudi drugih na področjih družbenih dejavnosti in materialne infrastrukture) na Izvršni svet Skupščine SRS. Tako dobiva Izvršni svet v resnici pristojnosti vlade, Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo pa postaja pravo ministristvo z veliko odgovornostjo in skoraj z vsemi pristojnostmi. Odljube, ki jih je ob tej priliki dal minister dr. Ludvik Horvat, so velike: opogumljajo, kažejo, da ve, kaj hoče. Lahko samo upamo, da bodo metode, ki jih bo ubiral, poteze, ki jih bo vlekel, in rezultati, ki jih bo dosegal, taki, da bodo koristili šolstvu, učencem in slovenskemu narodu.

BOŠTJAN ZGONC

Sprejete so spremembe in dopolnitve Pravilnika o ocenjevanju in napredovanju v osnovni šoli

Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo je na seji 2. novembra 1989 obravnaval in sprejel spremembe in dopolnitve Pravilnika o ocenjevanju in napredovanju v osnovni šoli. Objavljen je v Uradnem listu SR Slovenije, št. 38/89, veljati pa je začel osmi dan po objavi. To pomeni, da morajo šole in učitelji upoštevati pri ocenjevanju in napredovanju učencev v osnovni šoli tudi vse spremembe, ki jih ta pravilnik prinaša.

K sprejetim spremembam je treba dodati še tole pojasnilo:

V aprilski številki Prosvetnega delavca je Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo objavil Osnutek pravilnika o spremembah in dopolnitvah pravilnika o ocenjevanju in napredovanju učencev v osnovni šoli. Javna razprava je bila do sredine maja. Pripombe in predloge k osnutku predlaganih sprememb in dopolnitev so poslali: pet aktivov učiteljev (trije aktivni učiteljev likovne vzgoje, aktiv učiteljev glasbene vzgoje in aktiv učiteljev tehnične vzgoje). Zveza društev tehnične kulture Slovenije. Zveza organizacij za tehnično kulturo. Pedagoška fakulteta v Mariboru. Zavod SR Slovenije za šolstvo – OE Koper in OE Murska Sobota, ki je posredovala pripombe, oblikovane na aktivu ravnateljev, ter trije posamezniki.

Zbrane pripombe in predloge je obravnavala delovna skupina pri Republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, v kateri so sodelovali predstavniki Pedagoške akademije v Ljubljani in Pedagoške fakultete v Mariboru, predstavniki osnovne šole. Zavoda SRS za šolstvo, povabljeni pa je bila tudi Filozofska fakulteta – oddelek za pedagogiko ter Pedagoški inštitut Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani.

V javni razpravi je večina predlaganih sprememb dobila podporo. Različna stališča so bila izražena v zvezi z ocenjevanjem fakultativnih predmetov. Nekateri so predlagali kombinirano ocenjevanje, to je možnost, da se fakultativni pouk tujih jezikov in računalništva lahko ocenjuje s petstopenjsko ocenjevalno lestvico (kot je bilo predlagano v osnutku) ali tristopenjsko-opisno (kot je bilo že določeno s pravilnikom). Dve šoli in aktiv ravnateljev pa so se odločno zavzeli in utemeljili prednost tristopenjskega besednega načina ocenjevanja. Delovna skupina je prepustila dokončno odločitev o tem seji komiteja.

Največ različnih pripomb je bilo k 5. členu osnutka pravilnika, ki omejuje napredovanje z negativno oceno. Večina pripomb je bila usmerjena k bolj bistvenim spremembam v načinu napredovanja

Služiti, in ne vladati

Minulo leto je prineslo veliko sprememb in pretresov. V šolstvu so bili pomembnejši dogodki: spremembe Zakona o usmerjenem izobraževanju, spremembe Ustave in oblikovanje začasne ureditve delovanja vzgojno-izobraževalnega področja. Po dolgih devetih letih denarnih omejitev za družbene dejavnosti – predpisovala jih je zvezna vlada – so končno te omejitve v drugi polovici leta prenehale. Odgovornost za gmotno stanje v šolstvu je tako v rokah slovenske vlade in skupščine.

Spremembe in dopolnitve Zakona o usmerjenem izobraževanju so odpravile najhujše težave in neumnosti, ki jih je v šolski sistem vpletla politika. Univerzi je omogočeno, da si vrne vsaj nekdanji obraz, srednjemu šolstvu pa, da ob upoštevanju zunanje diferenciacije uveljavi tudi takšno vpisno in programsko usmeritev, ki je primernejša življenjskim potrebam. Se zneraj pa moti način financiranja šolske sistema. Ta v svoji posledici povzroča razlike med delom, ki ga prikazujejo šole, in tistim, ki je v resnici opravljeno, širi učne programe brez prave utemeljitve in povzroča preobremenjenost učencev, študentov in učiteljev. Potrebujemo nov ločen zakon o univerzi in nov zakon o srednji šoli. Upoštevati morata strokovno utemeljena spoznanja in rešitve, ki so se v svetu že uveljavile. Spremeniti pa kaže tudi organiziranost šol in njihov način financiranja. Nevzdržno je, da v razmerah tržnega gospodarstva šole delujejo kot organizacije združenega dela, denar pa dobivajo s tako imenovano posredno in neposredno svobodno menjavo. Temelj naj bo v skupščini usklajen nacionalni program, pa tudi denar, potreben za dogovorjeno kakovostno raven izpeljave. Šole, ki naj delujejo kot neprofitne organizacije, si morajo zagotoviti možnosti za kakovostno uresničevanje dogovorjenega programa. Le takšne šole smejo praviloma izvajati tudi druge oblike izobraževanja in dela, ki niso sestavina družbeno dogovorjenega programa.

Sprememba ustave, predvsem pa ustavni zakon bistveno spreminjata delovanje izobraževalnega sistema. Če je spremljena Zakon o svobodni menjavi sredi leta odpravil posebne izobraževalne skupnosti, pa spreminjanje ustave na poseben način odстранjuje občinske izobraževalne skupnosti in Izobraževalno skupnost Slovenije. Z novim letom se prenašajo vse pristojnosti na izvršne svete občin oziroma na republiški izvršni svet. Dozdajšnja oblika delovanja izobraževalnega sistema pomeni zagotovo neustrezno rešitev zaradi številnih razlogov; teh ne kaže naštevati, saj so znani. Stari sistem pa je imel tudi nekatere dobre lastnosti, vendar te zaradi različnih omejitev pogosto niso mogle prav zaživeti. Predlog novega delovanja v prehodnem obdobju, ki močno diši po centralizaciji, je druga skrajnost. Tudi za takšen sistem delovanja izobraževalnega sistema je nekaj tehničnih razlogov. Vodi pa takšen način od upravljanja k vladanju. Mislim, da se motijo tisti, ki iščejo tu bližnjico v dobro rešitev. Ta mora biti nekje med obema skrajnostma. Najbližja je zamisel o razmeroma samostojnih skladih za posamezne dele izobraževalnega sistema; le-tega sestavljajo osnovnošolski, srednješolski in visokošolski podsystem, podsystem izobraževanja odraslih, strokovne institucije in založba, ki skrbi za kakovostne in vsem dostopne učbenike. Izvršni svet pa ima skupaj z ustreznim ministristvom nalogo, da ureja upravno in zakonsko delovanje in načrtovanje. V delovanju skladov posega predvsem takrat, ko meni, da ti ne delujejo tako, kot je bilo sklenjeno v skupščini.

Izobraževalni sistem ne prenese vladanja in tudi še marsičesa drugega ne. Prenese pa služenje; to naj spremlja zavest, da gre za eno najplemenitejših delovanj pri osvobajanju in oblikovanju posameznika in vse družbe. Naša naloga je, da poiščemo takšne oblike delovanja izobraževalnega sistema, ki ne bodo podvržene političnim in ideološkim pretresom, bodo pa omogočale zadosten pretok zamisli, potreb in ustvarjalnosti, učitelje in učence pa motivirale za čim boljše delo.

PETER VENCELJ

učencev: eni so predlagali popravne izpite, drugi so se zavzemali za to, da učencem ne bi smel napredovati z negativno oceno pri nekaterih ključnih predmetih, pa tudi za to, da učencem ne bi smel ponavljati istega razreda več kot dvakrat. Vse te pripombe so se v bistvu nanašale na določbe Zakona o osnovni šoli in jih samo s spremembo pravilnika ni mogoče spremeniti. Te pripombe bodo upoštevane ob spremembi Zakona o osnovni šoli, vendar si bo treba za temeljitejšo vsebinsko spremembo ocenjevanja in napredovanja v osnovni šoli pridobiti ustrezne strokovne podlage.

K predlaganemu besedilu 5. člena osnutka sprememb in dopolnitev pravilnika ni bilo konkretnih pripomb, zato je delovna skupina ocenila, da je glede na zdajšnje zakonske možnosti sprejemljivo.

V javni razpravi je večina predlaganih tudi nekaj dodatnih sprememb, posebno veliko je bilo predlogov za ocenjevanje likovne, glasbene in tehnične vzgoje s petstopenjsko ocenjevalno lestvico. Teh pobud delovna skupina ni sprejela, ker meni, da smoter teh predmetov, kakor je določen z učnimi načrti, ni v pridobivanju znanja, mernilnega s petstopenjsko ocenjevalno lestvico in njej ustreznimi številkami, temveč v motivaciji za likovno, glasbeno in

tehnično dejavnost učencev. To pa se ustrežneje ocenjuje z besedami, in to je v veljavnem pravilniku tudi določeno.

Strokovna služba Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo je sprejela stališča delovne skupine. V zvezi z ocenjevanjem fakultativnega pouka tujih jezikov in računalništva pa je ugotovila, da s pravnega stališča ni mogoče s pravilnikom predpisati dveh različnih načinov ocenjevanja za isti predmet, in kljub pomislekom, izraženim v javni razpravi in delovni skupini, je predlagala petstopenjsko ocenjevalno lestvico. Svojo odločitev je utemeljila takole.

– Sistem ocenjevanja, ki je pri nas v veljavi, daje možnost, da se znanje jezika, pridobljeno s fakultativnim poukom, upošteva pri nadaljnjem izobraževanju kot enakovredno znanju, pridobljenemu pri pouku po obveznem predmetniku;

– daje večjo možnost za izbiro tujih jezikov v srednjem izobraževanju;

– v nekaterih primerih (latinščina) omogoča, da se znanje jezika, potrjeno v spričevalu osnovne šole, upošteva pri nadaljnjem izobraževanju;

– vodi v večjo izbirnost in diferenciranost razširjenega programa osnovne šole.

ANGELCA KUNSTELJ

aktualno

aktualno

Za poklicno in tehniško šolo gre!

Novosti v programe že v novem šolskem letu

Vpeljava usmerjenega izobraževanja pomeni za tehniško izobraževanje na srednji stopnji zastoj in celo nazadovanje. Kljub opozarjanju učiteljev v tehniških šolah pa tudi predstavnikov gospodarstva smo iz nekdanje dobre tehniške šole naredili šolo, ki ne pripravlja ne za delo ne za nadaljnji študij. To je posledica neustreznih izhodišč usmerjenega izobraževanja. S tem je tehniško izobraževanje izgubilo svojo kakovost in ustreznost.

V sodobnem razvitem svetu namenljajo temu izobraževanju čedalje več pozornosti in denarja, saj potrebujejo zmeraj več kakovostnega tehniškega osebja. Enako so pozorni do vseh vrst izobraževanja in z ustreznim odnosom do tehniškega in poklicnega izobraževanja rešujejo številne probleme svojega gospodarstva in nadaljnega razvoja.

Naš podcenjevalni odnos do tehniškega in poklicnega izobraževanja se je pokazal tudi pri prenovi vzgojno-izobraževalnih programov tehniških usmeritev. Medtem ko so se ti programi evalvirali, razčlenjevali, preučevali in še kaj, so se gimnazijski na hitro spreminjali, prilagajali in postajali v očeh javnosti edini ustrezni programi za izobraževanje na srednji stopnji. Zavedati pa se moramo, da celotnega rodu ni pametno niti mogoče peljati do cilja le po eni poti.

Pri prenovi programov tehniškega in poklicnega izobraževanja nismo upoštevali vseh pozitivnih ugotovitev evalvacije, temveč smo zaradi zakonskih omejitev ostali na začetku poti. Tako se je neskladje med tehničkim in splošnim izobraževanjem v resnici povečalo v škodo tehniškega izobraževanja.

Vse to je navedlo redakcijsko komisijo za oceno vzgojno-izobraževalnega programa Strojništvo. Strokovni svet pisa za metalurgijo in strojništvo ter nato Skupnost srednjih šol tehniških usmeritev (združuje 56 šol), da je pripravila dokument **Pobude za nadaljnji razvoj srednjega izobraževanja tehniških usmeritev.**

Pobude smo poslali strokovnim in političnim institucijam s področja šolstva v Sloveniji. Prve razprave so pokazale, da te pobude sprejemajo in jih podpirajo in da se le-te v številnih točkah ujemajo s sprejetim predlogom za II. fazo prenove srednješolskih programov. Pobude upošteva svetovne izkušnje v tehničnem in poklicnem izobraževanju in usmeritev projekta - dolgoročni razvoj srednjega šolstva v Sloveniji.

Uresničitev pobud bi pomenila model tehniškega in poklicnega izobraževanja v prehodnem obdobju, tako da bi se tovrstno izobraževanje lahko postopno in zahtevam časa ustrezno prilagajalo in dolgoročno usmerjalo.

V nadaljevanju bomo predstavili nekatera izhodišča iz Pobud za nadaljnji razvoj srednjega izobraževanja tehniških usmeritev:

● **Sodobno izobraževanje** za delo vse bolj zahteva širjenje splošnega in temeljnega tehnično-tehnološkega znanja.

● Funkcionalno srednje izobraževanje mora biti mobilno, prilagodljivo in prožno, razvija naj sposobnosti za reševanje novih problemov.

● Uveljaviti je treba kurikulum zato, da bi proces programi-

ranja in programske vsebine širše zasnovali ter povezali z drugimi dejavniki v enoten in funkcionalen programski sistem.

● Razvijati moramo prožno in učinkovitejšo organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela z različnimi oblikami izbirnega, fakultativnega in tečajnega pouka.

● Razvijanje in vpeljevanje sodobnih učnih tehnologij in metod dela naj bo povezano z nenehnim usposabljanjem in spolnjenjem učiteljev.

Za prehodno obdobje predlagamo:

- programsko ločitev poklicnega (triletnega) in tehniškega (štiriletnega) izobraževanja;

- razmerja med splošnimi in temeljnimi strokovnimi predmeti naj upoštevajo ugotovitve empirične evalvacije, stopnjo razvoja v vsej družbi in razvoja tehnologij, usmerjenost v delo ali v nadaljnje izobraževanje;

- enotni minimalni standard splošnega znanja za vsako posamezno stopnjo zahtevnosti, ki naj bi bil oblikovan na podlagi kataloga znanj in strukturiran v obliki koleracijske matrike (integralno programiranje);

- v programih poklicnega izobraževanja se učenci v opisu odločijo za industrijske ali obrtne storitvene poklice; šolanje se konča z zaključnim izpitom. Možnost za nadaljnje šolanje v nadaljevalnih in višješolskih programih;

- v programih tehniškega izobraževanja si prizadevamo, da bi učenci lahko opravili maturo in tako dobili možnost za vpis v visokošolske programe. Učenci, ki tega programa ne bi zmogli, bi lahko izbrali vsebine, ki bi jim omogočile opraviti zaključni izpit in s tem vstop v delo in višješolski program.

Naša enotna zahteva je, naj se novosti sproti vpeljujejo v programe tehniškega in poklicnega izobraževanja že s šolskim letom 1990/91. Učenci naj bi ob vpisu poznali pogoje za vključitev, napredovanje in zaključek šolanja, predmetniki in učni načrti pa bi se na strokovnih podlagah in ob zagotovljeni kakovosti lahko dopolnjevali in spreminjali.

V praksi že poskusno preverjamo nekatere predloge, npr. diferencirano izvajanje programa v tretjem in četrtem letniku s smeri strojni tehnik, izobraževanje za potrebe obrti. Prvi izidi postopnega spreminjanja kažejo, da smo na pravi poti.

Želimo si, da bi strokovna javnost s svojim dejavnim odnosom do vprašanja poklicnega in tehniškega izobraževanja pripomogla k rešitvam, ki bodo pomenile odločilen napredek tega izobraževanja, da se bo še zboljšalo, in zagotovili uresničevanje ciljev, ki smo si jih postavili.

ALFONZ VREZNIK

Sence kolonializma v izobraževanju

V Kongu namenljajo izobraževanju približno tretjino denarja iz državnega proračuna. V osnovno izobraževanje so zajeti vsi otroci, to je 450 tisoč šolarjev. Veliko manj pa jih opravi maturo - lani le 2500 mladih. V Kongu imajo težave predvsem s kakovostjo izobraževanja, ki je na zelo nizki ravni. Slaba je tudi opremljenost šol. Strokovnjaki menijo, da so te slabosti in pomanjkljivosti posledica nekdanjega kolonializma v državi.

O usmerjanju vpisa ali kdaj nazaj k poklicnemu usmerjanju?

»Naše vizije smo razglasili za realnost in s tem delali iz častivrednih ljudi sovražnike, iz pametnih resignirance in iz nadarjenih marginalce.«

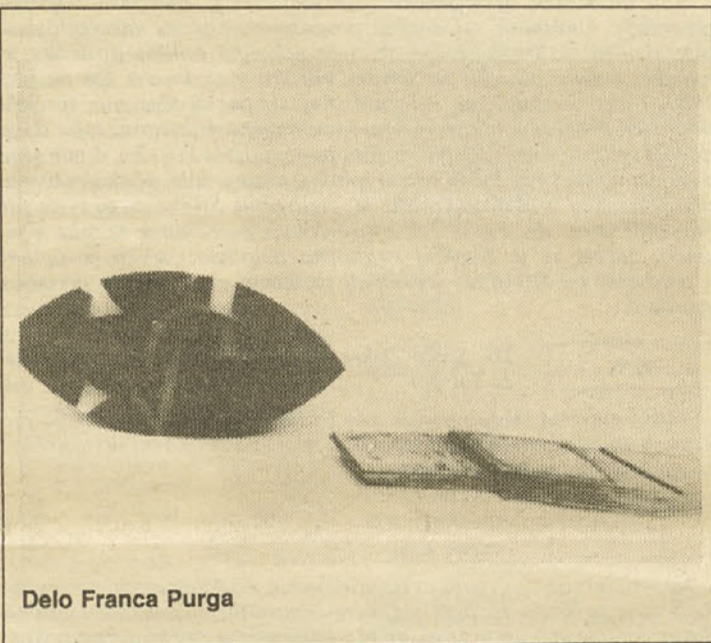
Ko je Abdulah Sidran povedal te besede, je imel v mislih naš celotni družbenopolitični sistem in njegovo izvajanje. Mislim pa, da ta misel v celoti zaobjame tudi dogajanja v usmerjenem izobraževanju v zadnjih desetih letih. Znotraj tega dogajanja se je rodila tudi sintagma 'usmerjanje vpisa'.

Razpravljajna o zamisli usmerjenega izobraževanja je bilo veliko. Glede na smotnost preveč. Pisne pripombe so merili z decimetri in s kilogrami.

Tiste, ki se ukvarjamo s poklicnim usmerjanjem, je v tej zamisli motilo tudi to, da se v njej zveza 'poklicno usmerjanje' ni pojavljala. Bila je zamenjana s širokim, a slabo opredeljenim pojmom 'usmerjanje'. Naše ute-

meljitve, da je to slabo, so doživele usodo drugih decimetrov in kilogramov pripomb. Bile so dokaz 'demokratičnega' preobrazanja vizije v resničnost.

Snovanje in vpeljevanje usmerjenega izobraževanja je bilo eno izmed naših številnih revolucionarnih dejanj. Takšnih dejanj pa so resnično sposobni le vizionarji. Ti se tega zavedajo, kot se zavedajo, da jim pri takšnih dejanjih dvomljivci ne morejo slediti. Lahko pa jih ovirajo. Zato morajo njihovo škodljivo delovanje na vsak način preprečiti. V ta namen so iznašli več metod. Tudi široko demokratično razpravo za oblikovanje arhivskih dokumentov. Arhivi pa tako ali tako ne bremenijo preveč revolucionarjev.

Delo Franca Purga

SIMPOZIJ SVETA EVROPE:

Učenje in poučevanje jezikov za državljanstvo večkulture Evrope

Svet Evrope (Council of Europe) je v SINTRI na PORTUGALSKEM organiziral od 7. 11. do 11. 11. 1989 simpozij z naslovom: UČENJE IN POUČEVANJE JEZIKOV ZA DRŽAVLJANSTVO MULTIKULTURNE EVROPE (Language learning and teaching methodology for citizenship in a multicultural Europe). Simpozij je pripravila portugalska vlada v sodelovanju s Svetom Evrope. Na njem so sodelovale delegacije Avstrije, Belgije, Cipra, Danske, Finske, Francije, Zvezne republike Nemčije, Grčije, Islandije, Irske, Italije, Luksemburga, Malte, Nizozemske, Norveške, Portugalske, San Marina, Španije, Švedske, Švice, Turčije, Združenega kraljestva in Jugoslavije, ki smo jo predstavljale: dr. Dušanka Točanac (Univerza, Novi Sad), Anuška Nakič (Školska knjiga, Zagreb) in Nevenka Seliskar, pedagoška svetovalka za tuje jezike, Zavoda SRS za šolstvo. Simpozija so se udeležili tudi delegati Evropske skupnosti, kot opazovalci pa še delegacija Madžarske, Poljske, Kanade, Sovjetske zveze, Britanskega sveta, Goethejevega inštituta in nekaterih drugih lingvistično-kulturnih ustanov.

Svet Evrope, ustanovljen 5. maja 1949 v Londonu, zdaj s sedežem v Palais del l'Europe v Strasbourg. Francija, praznuje letos 40-letnico svojega delovanja. Ministri 23 držav - članice Sveta Evrope, so se v počastitev te obletnice zbrali v Strasbourg 5. maja 1989 in v deklaraciji teh resolucij o' prihodnji vlogi Sveta Evrope za krepitev evropejstva ponovno potrdili temeljni cilj te organizacije: doseči čim večjo enotnost med svojimi članicami, in to v vzgoji in izobraževanju, kulturi, socialnem varstvu, zdravju okolja, državotvornosti in pravosodja, ki pa ne zajema obrambne politike držav - članic. Sodelovanje med članicami Sveta Evrope je zasnovano na načelih pluralistične demokracije in na človekovih pravicah. Evropa se hitro razvija in spreminja - oblikuje se enoten evropski trg, nekatere države Vzhodne Evrope vodijo politiko globalnih reform, kar vse daje nove možnosti za dialog in sodelovanje. Zaradi takšnega razvoja mora Svet Evrope ponovno utrditi in razvijati svojo vlogo, ne samo v medvladnem sodelovanju svojih članic, ampak tudi v sodelovanju z demokratičnimi vladami v Ameriki in na drugih celinah, z Evropsko skupnostjo in z državami Vzhodne Evrope. Te cilje pa je mogoče doseči predvsem na temelju boljšega znanja modernih evropskih jezikov. Zato je Svet Evrope, ali v njegovem okviru leta 1962 ustanovljen Svet za kulturno sodelovanje (CDCC - Council for Cultural Cooperation) tako izrazilo usmerjen v razvoj učenja in poučevanja tujih jezikov. O delovanju CDCC na področju tujih jezikov sem v Prosvetnem delavcu že pisala, (št. 14., 15.

1989) simpozij v SINTRI je bil nadaljevanje dela projektov 4 (Boljše in intenzivnejše učenje jezika kot poglavitnih dejavnikov za razumevanje, sodelovanje in svobodnejše gibanje) in 12 (Učenje in poučevanje tujih jezikov za komunikacijo). Na simpoziju je bil predstavljen nov program: UČENJE JEZIKOV IN EVROPSKA DRŽAVLJANSTVO. Globalni cilj novega programa je razviti tako mednarodno sodelovanje, ki bo omogočilo vsem državljanom Evrope naučiti se in uporabljati tuje jezike za resnično pravo medsebojno razumevanje, za osebno mobilnost in za možnost dostopa do informacij v večjezični in večkulturni Evropi. V novem programu bodo imela primarno vlogo naslednja področja izobraževanja:

- osnovno izobraževanje
- višja stopnja srednjega izobraževanja
- višja stopnja izobraževanja odraslih in
- poklicno izobraževanje in usposabljanje.

Na področju osnovnega izobraževanja bo CDCC v naslednjih letih namenil največjo pozornost raziskovanju metodike in didaktike zgodnejšega vključevanja pouka tujega jezika v osnovno šolo. Pri višji stopnji srednjega izobraževanja je bilo v sklepih simpozija še posebej izpostavljeno dejstvo hitro se razvijajoče internacionalizacije evropske družbe in s tem v zvezi zahteva po usvajanju ne le lingvističnih sestavin in spretnosti, ampak tudi po usvajanju kultur in civilizacijskih vrednot naroda in dežele, katere jezik se učenci te stopnje učijo. Internacionalizacija evropske industrije in trgovine zah-

Tako se je, zgodilo' usmerjeno izobraževanje in v njem usmerjanje vpisa.

Pred usmerjanjem vpisa smo imeli že lepo razvito poklicno usmerjanje, ki je izviralo iz naše predvojne izkušnje in evropske tradicije. Obsegalo je, vsaj v začetkih, vse tisto, kar v razvitem svetu pojmujejo pod šolsko in poklicno orientacijo. V slovenščini za besedo 'orientacija' nismo našli pravega prevoda (v drugih jugoslovanskih jezikih so zadržali kar tujko orientacija) in smo v tej zvezi skušali isti pomen dati besedi usmerjanje. Morda je tudi ta terminološka težava olajšala reformistom, da so poklicno usmerjanje nedoločno vpeli v vse in nič obsegajoči pojem usmerjanje.

Sicer pa smo se v tej izgubljeni bitki za pojem poklicno usmerjanje tolažili, da je lahko vse skupaj le besedna pravda, in da se, tako kot je trdil Prešeren v črkarski pravdi, zaradi črke stvar ne bo ne izboljšala ne poslabšala.

Videti pa je, da so zdaj drugačni časi. V družbi, v kateri se vizija neprestano razglša za stvarnost, pravi stvarnosti ni lahko.

Utečeno poklicno usmerjanje, ki si je pred vpeljavo usmerjenega izobraževanja prizadevalo učence osnovnih in srednjih šol čim bolj usposobiti za zrelo poklicno odločanje z bogatim, razvejenim in pravočasnim poklicnim vzgajanjem, informiranjem in svetovanjem je bilo, ob stalnih in nedodelanih spremembah usmerjenega izobraževanja, vse bolj prisiljeno prevzemati vlogo gasilca. Tako smo strokovnjaki poklicnega usmerjanja proti svoji volji težišče dela iz priprave učencev za šolske in poklicne od-

ločitve prenesli na usmerjanje vpisa in preusmerjanje.

Seveda pa za to ni krivo samo usmerjeno izobraževanje, ampak je za to zaslužna tudi splošna družbena kriza, v kateri se zmeraj živimo bolj zagledani v preteklost in sedanost kot pa v prihodnost. Brez jasnih zamisli celotnega družbenega razvoja pa so tudi možnosti za celostnega strokovnega poklicnega usmerjanja zožene.

Zdajšnje preobrazanje družbenih dejavnosti vendarle zbuja upanje. Opuščajo se različne oblike nestrokovnega in razdrobljenega odločanja. Oblikovali se bodo nacionalni programi. Zagotovili naj bi denar za njihovo kakovostno izpeljavo.

To velja tudi za vzgojo in izobraževanje. Prvi obrisi novega organiziranja se že kažejo. Ustanavljajo se odbori, ki naj bi zagotovili, da bi pri uresničevanju razvoja posameznega področja vzgoje in izobraževanja (osnovnega šolstva, srednjega šolstva itn.) upoštevali vse pomembne vidike. Med temi je tudi poklicno usmerjanje. To je pri nas, tako kot določa mednarodna konvencija, organizirano v službah za zaposlovanje. Žal v novoustanovljene odbore niso povabili strokovnjakov, ki se na področju zaposlovanja ukvarjajo s poklicnim usmerjanjem.

Če bo obveljal takšen odnos vzgojno-izobraževalnih organizacij do institucionaliziranega poklicnega usmerjanja, potem se bojim, da bo preteklo še kar precej časa do taktak, ko bomo lahko odgovorili na vprašanje, kdaj se bo težišče poklicnega usmerjanja spet premaknilo od usmerjanja vpisa in preusmerjanja k stalnemu poklicnemu vzgajanju, informiranju in svetovanju.

JANEZ ZALAZNIK

gije pouka, poglobljati morajo svoje strokovno znanje in izmenjavati svoje izkušnje tudi z učitelji drugih držav.

Delo do leta 1994 bo potekalo predvsem v okviru pedagoških delavnic. V projektih 4 in 12 je bilo organizirano 37 delavnic, vendar je bilo nekako premalo transfera od raziskovalcev do učiteljev. Sekretariat Sveta Evrope se je zato odločil, da bodo prihodnji t.i. 'new-style work shops' sestavljene iz dveh delavnic kot enota. Prva delavnica na določeno temo bo v letu 1991, druga v letu 1993 (oz. 1992 in 1994). Ob delavnici bosta obravnavali isto temo. V prvi delavnici bodo organizatorji zbrali vse dozdajšnje najboljše raziskave - izsledke na določenem področju npr. na področju raziskav o specifikaciji ciljev in začetni na daljnje delo na tem področju. V čast od prve do druge delavnice bodo iz začetni projekti uresničeni, izsledki raziskav pa predstavljeni v drugi pedagoški delavnici. Države članice CDCC pa bodo morale poskrbeti za prenos izsledkov iz teh mednarodnih delavnic v svoje nacionalne okvire. Ob pedagoških delavnicah bo del CDCC na področjih tujih jezikov potekalo še v obliki obiskov med državami, ki bodo sodelovale pri določeni raziskavi, strokovnjaki CDCC bodo sodelovali v različnih raziskavah, organizirani bodo festivali in multimedijški tečaji.

Ob pravem strokovnem užitku, ki mi je nudil ta evropski simpozij, sem vsaj malo spoznala tudi meni do sedaj neznanu deželo - Portugalsko Sintra je biser Portugalske, raj na zemlji, kot so ga imenovali mnogi pesniki, med njimi tudi Byron. Go stoljubni domačini so nam razkazali nekaj svojih najlepših kotičkov: Queluz - mali portugalski Versailles Cascais in Estoril - svetovno znani letovišči ob Atlantskem oceanu Cabo da Roca - najzadnejše točko celinske Evrope, kjer se resnično »zemlja konča in morje začne« (Lu de Camões) in Lisbono, ki s svojimi lepotami zasluži poseben opis. Portugalski so v svoji zgodovini odkrivali nove svetove sveta, meni pa je simpozij v Sintri odkril pot v novo Evropo 1992 in deželo, ki jo vse prej malo poznamo in cenimo.

NEVENKA SELISKAR

Slab sindikat ne bo imel veliko članov

Pogovor z Marjanom Gojkovičem, predsednikom Republiškega odbora Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti

• **Pedagoški delavci že dalj časa ne zaupajo sindikatu, ker imajo z njim slabe izkušnje. Zaradi nezadovoljstva članstvo izstopa iz te organizacije, predvsem v visokem šolstvu. Kako bo po novem organiziran sindikat vzgojno-izobraževalne dejavnosti? Bo prenovljeni sindikat politična ali strokovna organizacija?**

– Pedagoški delavci že dalj časa ne zaupajo sindikatu, ker imajo z njim slabe izkušnje. To je res, vendar bi se takoj vprašal, kateremu sindikatu. Ali je to Zveza sindikatov Slovenije, ali je to Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti, ali občinski svet ali pa kar osnovna organizacija sindikata?

Čeprav so zadnji trije le oblika dejavnosti dela Zveze sindikatov, so pa vendarle tisti, na katere se delavec neposredno obrača in tudi od njih pričakuje, da bodo rešili njegove težave. Če so delavci zadovoljni s svojo osnovno organizacijo, morajo to rešiti sami v svojem okolju. Občinski svet, ki združuje vse osnovne organizacije v občini, poskuša reševati težave, ki nastajajo v okolju, tako da daje podudarek tistim, ki jih je največ in tistim, ki so najbolj pereči. Tretji del sindikata je pa sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti. Le-ta pa si prizadeva s svojo prenovalo, da bi v resnici postal za vse člane pravi sindikat, takšen, za katerega bo lahko vsak rekel: Moj sindikat.

Zaradi nezadovoljstva članstvo izstopa iz sindikata, predvsem v visokem šolstvu. Osnovne organizacije visokih šol so v šestih ali sedmih občinah, skratka v dveh mestih. Ker poklicni delavci v občinskih svetih niso do-

volj usposobljeni, da bi se ukvarjali s problemi visokega šolstva, je posledica tega izstop iz članstva v teh okoljih. Verjetno pa to ni edini vzrok, saj je treba vedeti, da je Univerza pobudnica demokratičnih gibanj v naši družbi. Nepravčasno odzivanje na ta gibanja pa seveda povzroča nezadovoljstvo in izstop članov iz sindikata.

Kako bo po novem organiziran sindikat v vzgojno-izobraževalni dejavnosti? Bo prenovljeni sindikat politična ali strokovna organizacija? Temeljna zamisel prenovljenega sindikata je v tem, da bo to prostovoljna interesna organizacija, v kateri se bodo delavci organizirali zato, da bodo varovali in zboljševali svoj družbeni, ekonomski in socialni položaj in zavarovali svoje pravice na podlagi dela in iz dela ter iz delovnega razmerja. Postati mora samostojna organizacija v vseh pogledih, tudi v finančnih in kadrovskih.

Ta naš sindikat pa mora po enotni odločitvi vseh njegovih članov skupaj z drugimi sindikati ustanoviti Zvezo sindikatov in jo pooblastiti za opravljanje določenih, vnaprej dogovorjenih nalog. Znotraj sindikata pa se moramo organizirati po posameznih področjih, tako da se bo interes posameznih delov našega članstva povsem izrazil. Osnutek programa in statuta tako prenovljenega sindikata je bil že objavljen v Prosvetnem delavcu in odziv med delavci bo pokazal, ali je ta prenova prava ali ne.

• **Ali lahko opišete bistvene značilnosti prenovljenega sindikata?**

– Prenovljeni sindikat, v mi-

slah imam seveda Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti, mora postati resnično naš sindikat. To je seveda lažje napisati ali izreči, kot pa uresničiti, vendar se moramo zavedati, da nobena prenova ni lahka. Prvi korak je že narejen. Osnutek programskih usmeritev je kratek, jednat in poskuša v devetih točkah zajeti vse bistvo delovanja našega sindikata. V prvih dveh točkah poskuša opredeliti družbeni in ekonomski položaj delavcev, v naslednjih štirih so dani temelji delovanja sindikata, sedma govori o medrepubliškem sodelovanju, osma o ustanovitvi Zveze sindikatov in v deveti točki so navedene osnovne naše lastne organiziranosti. Vse to je obdelano v statutu, ki ima v osnutku samo 23. členov. Člani sindikata bi imeli osnovno organizacijo sindikata dejavnosti z izvršnim odborom, tega pa sestavljajo sindikalni zaupniki. Vloga osnovne organizacije se mora v okolju, v katerem deluje, okrepiti, saj je predvsem od nje odvisno, ali bo sindikat zaživel ali ne. Zavedati se moramo, da bodo prenovljeni procesi v družbi dali ravnateljem oziroma direktorjem nove odgovornosti in tudi nova pooblastila. Zato si bo morala osnovna organizacija pridobiti moč, da bo lahko v svojem okolju vodila svojo sindikalno politiko in varovala delavca, člana tega sindikata. V občini se bodo osnovne organizacije povežale v občinski odbor, ki bo obravnaval predloge in postavil zahteve za urejanje razmer na občinski ravni – teh pa bo precej manj kot v dozdajšnji organiziranosti. Republiški odbor, ki ga bo izvolila skupščina, bo najvišji organ sin-

dikata, ki bo odločal in vodil posamezne dejavnosti. Povsem nova naloga republiškega odbora bo vodenje pogajanj in sklepanje kolektivnih pogodb z Izvršnim svetom Slovenije oziroma z njegovim ustreznim upravnim organom. Kot stalna oblika dela bodo v okviru republiškega odbora delovale sindikalne konference po posameznih delih vzgoje in izobraževanja; že v dozdajšnjem delu se je pokazalo, da je ta oblika dobra, saj se tako najbolje izrazijo interes in zahteve posameznih področij.

Najpomembnejša novost, ki jo poskušamo uveljaviti v statutu, pa je financiranje sindikata. Osnovna organizacija naj bi poslej oddeljevala članarino neposredno republiškemu odboru. Predlagamo trenutno veljavne odstotke za delitev, lahko pa se ti spremenijo, glede na zbrani denar in njegov odziv.

Predlagamo, naj se članarina bolj uporablja za akcije, ki bodo neposredno koristile članstvu, to pa ne pomeni, da ne bi financirali tudi skupno dogovorjenih nalog v Zvezi sindikatov, kjer bi zagotavljali storitve, kot so pravna pomoč ali pa tudi solidarnostna pomoč v izrednih primerih.

• **Bo takšen sindikat dejavnosti bolj zastopal pravice in interese svojega članstva kot doslej? Kakšna metoda dela je predvidena?**

– Zavedati se moramo, da smo danes pravzaprav skoraj vsi člani sindikata (zveze) in da nam odtrgujejo članarino, ne da bi mi na to pristali. Jutri to ne bo več avtomatizem, ampak bomo

člane včlanjevali v sindikat na podlagi pristopne izjave, ki bo odsev svobodne posameznikove volje. Zato bo treba člane pridobiti z dobrimi programi. Z uresničevanjem programov, s posameznimi akcijami in predvsem s tem, da bo sindikat vse svoje člane zavaroval delovno, pravno in gmotno. Slab sindikat ne bo imel veliko članov, to bodo morali imeti v mislih vsi sindikalni aktivisti in poklicni delavci v sindikatu. Slednjim bo treba namestiti posebno pozornost, tako z izbiro, nagrajevanjem kot razmestitvijo po območnih središčih.

Z njimi bomo dosegli večjo povezanost med člani in vodstvom, hitreje se bomo odzivali na probleme v osnovnih organizacijah in jih skupaj tudi lažje reševali. Moram pa reči, da bomo ob sporih in zahtevah uporabljali vse oblike argumentiranja do groženj in stavk. To ostane še zmeraj naše najmočnejše orožje.

• **Za samostojen sindikat se zavzemajo pedagoški delavci v vsej Jugoslaviji. Ali so tudi kakšna nasprotovanja?**

– Za samostojen sindikat si prizadevajo povsod, vendar moramo upoštevati zdajšnji politični položaj v posameznih okoljih. Takc bo samostojni sindikat marsikje še samo skrita želja, drugod pa že dejstvo.

V zveznem odboru sindikata so se predstavniki republiških organizacij izrekli za samostojne sindikate dejavnosti vzgoje, izobraževanja in znanosti, ki se potem včlanjujejo v zvezo sindikatov v republikah in pokrajinah, vendar je pričakovati, da bo temu nasprotovala sindikalna birokracija, ki ji takšni procesi in demokratizacija niso povšeči. So pa naši člani zelo slabo seznanjeni z delom (ali nedelom) Zveznega sindikata in s spremembami na zvezni ravni, ki so pravzaprav namenjene samemu sebi in je pot teh sprememb na vrhu zgrešena. Šele ko bi se posamezni republiški sindikati oziroma njihove zveze reorganizirale, bi se moralo pokazati, kakšen sindikat na zvezni ravni po-

naš
pogovor

trebujemo, s kakšnimi nalogami in programi dela in koliko denarja bomo za to prispevali. Tako pa je v pripravi statut ZSJ, ki naših prizadevanj in reform nití ne opazi, kaj šele da bi jih upošteval.

• **Sindikat je doslej bolj malo podpiral Prosvetnega delavca, čeprav je odšlo iz žepov članov precej denarja za članarino. Ali se ob tej reformi obetajo za Prosvetnega delavca kaj boljši časi?**

– Zveza sindikatov sicer namena za Prosvetnega delavca nekaj denarja, vendar še zdaleč ne dovolj. To moramo spreminiti. Prihodnji samostojni sindikat naj bi dajal v ta namen večji delež članarine, saj je takšen časopis potreben za strokovno spopolnjevanje. Prosvetni delavec bi lahko postal naš osrednji časopis, ki bi ga vsak član dobil s plačilom članarine, vendar mu dozdajšnje uredniške zasnove ne bi bilo treba spreminjati. Nasprotno, lahko bi še povečali obseg s strokovnimi članki: za potrebe sindikata naj bi bila na voljo stalna rubrika, ob pomembnejših sindikalnih dogajanjih pa bi dodali stran ali dve. Mogoče so te moje besede še preveč optimistične, vendar če želimo imeti v sindikatu čim več delavcev, potem bomo morali sindikat tudi propagirati, člane obveščati o našem delu, o naših prizadevanjih, uspehih in neuspehih, o prabljeni članarini, vse to pa bo mogoče s svojim časopisom. Da pa nam bo vse uspelo, pa boste morali tudi pri vašem časopisu narediti korak k sindikatu.

In za konec. Vsem bralcem Prosvetnega delavca in vsem članom Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti bi rad zaželel srečno in uspešno novo leto 1990 z eno samo željo, da bi to leto postalo rojstno leto samostojnega sindikata, narejenega po meri delavcev v vrtcih, osnovnih in glasbenih šolah, srednjih šolah, v domovih za učence in študente, v višjih in visokih šolah, v znanstvenoraziskovalnih organizacijah in organizacijah za izobraževanje odraslih.

Vprašanja:
STANKO ŠIMENC

O ŽAGARJEVIH NAGRADAH IN PRIZNANJH

Tovariši, z resnico na dan!

Nekaj pojasnil v zvezi s člankom Draga Kumarja, objavljenem v Prosvetnem delavcu, dne 11. 12. 1989.

Žagarjeve nagrade in priznanja podeljujemo v Sloveniji od leta 1957. Najprej je to odgovorno delo prevzel Svet za šolstvo Ljudske republike Slovenije, od leta 1978 pa Izobraževalna skupnost Slovenije. Do zdaj je bilo podeljenih 172 Žagarjevih nagrad in 33 Žagarjevih priznanj. Podeljevanje Žagarjevih nagrad je urejeno z Zakonom o nagradah in priznanjih Staneta Žagarja (Ur. list SRS, št. 8 - 8. 4. 1978). Odbor za podeljevanje Žagarjevih nagrad in priznanj pri Izobraževalni skupnosti Slovenije odloča na podlagi Pravilnika o postopku podeljevanja Žagarjevih nagrad in priznanj, ki ga je potrdila Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije na 5. seji, dne 23. 12. 1986. Odbor je vsa leta pri delu redno sodeloval z vodstvom Izobraževalne skupnosti Slovenije; odločitve pa je sprejemal povsem samostojno in zato tudi sam odgovarja za svoje delo.

Po Pravilniku je odbor vsako leto:

1. javno objavil razpis v Delu, Večeru in Prosvetnem delavcu (objava novembra, razpisni rok do konca decembra);

2. v skladu z razpisnimi pogoji so lahko:

a) za nagrade predlagani posamezni zaslužni delavci ali skupine delavcev, ki so dosegli izredne uspehe pri napredku vzgoje in izobraževanja, pri uveljavljanju socialističnega samoupravljanja ter druge izredne rezultate pri delu v vzgojno-izobraževalnih in vzgojno-varstvenih organizacijah združenega dela kakor tudi v vzgojno-izobraževalnim delom na drugih področjih ali z organiziranjem vzgojno-izobraževalne dejavnosti, strokovnimi in raziskovalnimi deli ter pri oblikovanju učnih sredstev;

b) za priznanja predlagane organizacije združenega dela, delovne skupnosti, družbene organizacije in društva, ki so na področju vzgoje in izobraževanja dosegli izredne uspehe.

3. Kandidate za podelitev Žagarjevih nagrad in priznanj lahko predlagajo:

- krajevne skupnosti
- organizacije združenega dela
- samoupravne interesne skupnosti
- družbenopolitične skupnosti in organizacije
- društva in družbene organizacije
- Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo
- Zavod SR Slovenije za šolstvo

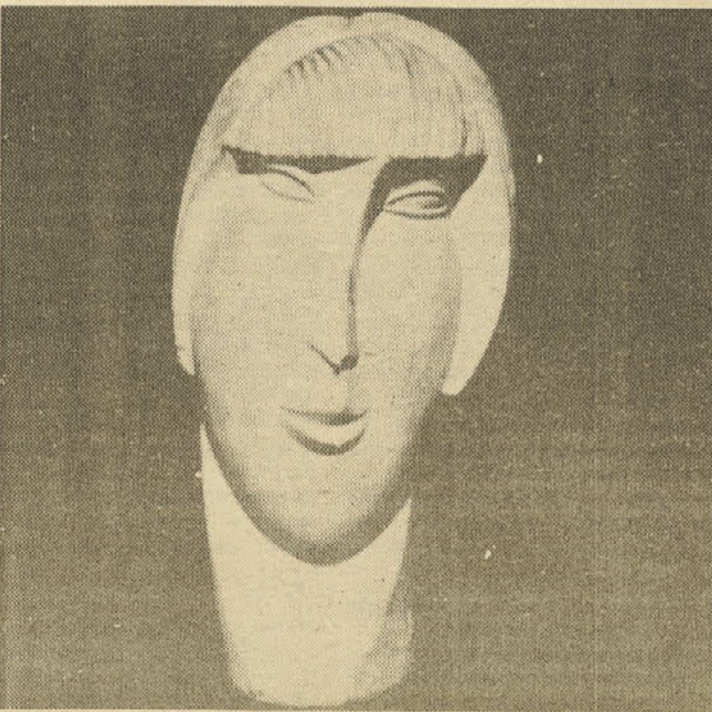
Člani odbora so vsako leto vestno, redno in natančno preučili vse predloge. Odločitve ni bila nikoli lahka, ker je bilo predlaganih (vsaj v zadnjih sedmih letih, ko odboru predsedujem) pet- do osemkrat več nagrajencev, kot smo jih smeli izbrati. Odbor je ob upoštevanju predlaganih in svojega pravilnika vsakokrat opravil prvo zožitev števila predlaganih v razpravi na seji odbora. Šlo je torej za medsebojno javno tehtanje argumentov za izbiro predlaganega ali proti njej. Končno odločitve smo zmeraj sprejeli s tajnim glasovanjem med več kandidati.

Zbolel me je naslov članka Tovariši, z resnico na dan. Člani odbora niso bili nikoli prepričani, da so izbrali za nagrajence res najboljše pedagoške delavce in institucije v Sloveniji. To bi namreč zahtevalo, da bi morali razpravljati o vseh približno trideset tisoč delavcih v vzgoji in izobraževanju, otroškem varstvu in delno tudi v raziskovanju. Če bi to storili, bi še zmeraj ostalo vprašanje, kakšna merila bi morali imeti, da bi ugotovili vsaj približno resnico. Vsako leto znova pa smo spoznali, da smo med predlaganimi po

zakonu, pravilniku, utemeljitvah in naši osebni presoji in vesti izbrali najboljše. Vemo tudi, da je v Sloveniji mnogo takih pedagoških delavcev, ki bi lahko postali Žagarjevi nagrajenci, če bi jih kdo predlagal. Vedeli smo, da so podelitve nagrad po merilih – spolu, starosti in regionalni razporeditvi neuravnotežene. (Ob preverjanju arhiva Izobraževalne skupnosti Slovenije, smo po objavi članka Tovariši, z resnico na dan, ugotovili, da odbor v letih 1982-1989 ni prejel nobenega predloga iz občine Zalec.) Dve leti zapored smo tudi s pisnimi opozorili skušali doseči, da bi se tako stanje izboljšalo. Pri tem ni bilo prav dosti uspehov. Nismo pa se mogli odločiti, da bi med tiste, ki smejo predlagati kandidate za nagrade, uvrstili tudi odbor ali člane odbora, ker bi potem nastala zadrega, ko naj bi član odbora odločal o predlogu, ki ga sam predlaga.

Ne glede na ta pojasnila lahko zapišem, da smo se sicer vsako leto soglasno odločili, hkrati pa pred novim razpisom kritično razčlenili naše delo. Še posebno v zadnjih dveh letih smo že nameravali oblikovati predloge za spremembo Zakona in nato tudi Pravilnika in o tem imeli že tudi nekatere zamisli. V letu 1989 pa so nastale razmere, zaradi katerih smo to namero opustili. Zato bo vsak predlog za dopolnitev ali spremembo zdajšnjega zakona prav gotovo dobrodošel za odločanje o Žagarjevih nagradah in priznanjih v prihodnjih letih.

Predsednik
Odbora za podeljevanje Žagarjevih
nagrad in priznanj
IVAN GODEC

Dušan Jovanović Djukin: Ženska s prameni las, 1936, kamen

Razmišljanje o Prosvetnem delavcu

Na poslovljni seji malo pred novim letom se je Odbor za usmerjeno izobraževanje (odbor Izobraževalne skupnosti Slovenije) med drugim seznanil s težkim gmotnim položajem časopisno-založniškega podjetja Prosvetni delavec in s prošnjo za dodelitev dodatnih 340 milijonov dinarjev. Odbor je bil obveščan, da bi v nasprotnem primeru časnik ne mogel več izhajati, ker nima finančnega kritja.

Odbor je prošnjo podprl – ji je ugodil. Obenem je beseda stekla o prihodnosti tega pedagoškega glasnika s 150-letno tradicijo. Vsi razpravljalci na sestanku odbora so menili, da se glasnik pedagoških delavcev mora obdržati, čeravno gospodarski časi niso milostni. Predsednik odbora dr. Peter Vencelj je razmišljal tako, da bi Prosvetni delavec lahko v prihodnje prevzel tudi vlogo dozdajšnjega Poročevalca Izobraževalne skupnosti Slovenije. Ta Poročevalec bo z odpravo Izobraževalne skupnosti Slovenije nehal izhajati, namesto tega bo po Venceljevi zamisli lahko izhajala v Prosvetnem delavcu posebna uradna priloga z vsemi sklepi in drugimi uradnimi informacijami prihodnjega vrhovnega organa za področje vzgoje in izobraževanja (zdaj Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo). Svojo prilogo bi lahko imeli tudi sindikati, kot je bilo navrženo v razpravi, prav tako bi bilo koristno razširiti interesno področje lista na izobraževalne in kadrovske potrebe podjetij, nič manj na informacijske potrebe visokega šolstva. Po mnenju članov odbora bi tako, zagotovili tudi financiranje Prosvetnega delavca. Misel odbornikov je ostala zgolj zanimiva misel, ki so jo kot svoj predlog sklenili prenesti novim organom, pristojnim za šolstvo; predvsem Izvršnemu svetu in Komiteju.

Odbor je govoril še o drugih prošnjah za dodaten denar, ki jih je bilo skupaj okoli 70 (še nikoli toliko). Med njimi je bilo nekaj vlog iz založb za sofinanciranje nekaterih učbenikov. Odbor je ob tem poslal svojemu nasledniku še drugo pobudo: oživiti zamisel o posebni založbi za učbenike in o državni podpori za učne knjige. Predvsem pa je odbor na svoji zadnji seji uredil denarna vprašanja v zvezi s planom Izobraževalne skupnosti Slovenije za leto 1989, da bodo izhodiščne denarne osnove za leto 1990 nedvoumne. Določil je tudi denarni delež Izobraževalne skupnosti Slovenije za univerzitetno Biološko središče; s tem denarjem je – ob drugih sovlagalah – omogočena nadaljnja zidava Biološkega središča do konca.

J. S.

pobude
odmevi

S svojega okna

Iskrenost več kot ocena? Dušičin primer in odgovor Janeza Ferbarja me je prestavil nazaj v šolsko stvarnost. Iskreni prepisovalec se je enako tudi meni pritožil, da sem mu dala nižjo oceno kot dobrotniku, od katerega je prepisal vsaj kak delček naloge, imela sta jo pa oba enako prav. Ocene premetencu nisem zvišala, ampak sem mu rekla, naj bo vrhunsko zadovoljen z njo, kajti po zdravi pameti bi mu jo hočeš nočeš morala znižati!

Povedati hočem, da ima vsak učitelj svoje prijeme in zgolj takole na daleč opisani nikoli ne morejo pokazati celotnega vzgojnega položaja. Enak ukrep dveh učiteljev zlepa nima enakega odmeva. Ne glede na to, da najbrž ne bi nikoli ukrenila tako, kot je kolegica Kunaverjeva, vejamem, da s svojim ravnanjem ni porušila tistega, kar je kot učiteljica na vzgojnem področju v razredu dosegla. Tovariš Ferbar je njeno ukrepanje natančno in zelo prepričljivo razčlenil in brez dlake na jeziku – pravi: želeli ste, poslušajte – povedal svoje stališče. Premišljuje tole: kaj bi bilo s šolarji, vsaj s posamezniki, če učitelj ne bi bil kdaj v prvi vrsti dober in šele potem pravičen? Zase nekaj z gotovostjo vem: če mi profesor, popolnemu tebanu za matematiko, ne bi iz svoje do-

brote in predvidljivosti, da iz dijakov vendarle utegne kdaj kaj biti, čeravno nimajo pojma o kraljici znanosti, podaril milostne dvojke, ne bi nikoli dosegla zaželenega poklica! Kar pa mi kot učiteljica bremeni vesti, je to, da sem dvema skrajno neoblegljenima učencema dala iz svoje velike pravičnosti nezadostno, namesto da bi jima iz dobrote dala dvojko. Tisti trenutek namreč nisem sprevidela, da bosta tako in tako vse življenje ostala polpismena, omogočila pa bi jima pot do ročnega poklica.

V šoli ni mogoče vsega izmeriti z eksaktnostjo. V pretanjenem taktu ali netahtu do posameznika je izražen učiteljev odnos do učenčeve osebnosti, predvsem pa do življenja, ki ga ni in ni mogoče ujeti v noben kalup.

Težko prenašam učiteljice, ki so v razredu vedejo kot precarkane mamicke in šolarjem vsevpred gledajo skozi prste, nič manj težko pa brezdušne učiteljske birokrate in tirane. Učencem se oboji v škodo. Prepričana sem, da Danica ne spada med prve, Janez pa ne med druge. Na isti problem sta pogledala vsak s svojega okna. Ali je perspektiv toliko, kot je pogledov, ali toliko, kot je oken?

BERTA GOLOB

ODMEVI NA ODMEV

Vizija drugačna od resničnosti

Ne bi rada porabila preveč dragocenega prostora v našem stanovskem časopisu, vendar mislim, da pisanje prof. Ferbarja v prejšnji številki Prosvetnega delavca ne more ostati brez odgovora. Gre namreč za navidez nepomemben šolski dogodek, ki sem ga opisala v svojem prvem članku, vendar v resnici sta tu trčila dva pogleda na našo šolo in dve področji našega dela: izobrazba in vzgoja. Nikdar si nisem mislila, da si lahko ti dve področji tako žolčno nasprotujeta.

V svojem prvem članku sem opisala užaljenost in prizadetost nekega učenca, ki sem mu za enak test dala nižjo oceno kot njegovi sošolki. Fant je bil prepričan, da sem mu storila krivico, čeprav mi je obenem odkrito povedal, da je nalogo prepisal od te sošolke. Popravila sem mu oceno navzgor in ta dogodek opisala v 14. številki našega časopisa. Dobila sem odgovor kolegice Eve Jekovec v 16. številki, nanj sem odgovorila v 17. številki in vabila kolege, naj se pridružijo najinemu pogovoru. Prav je, da je naš časopis nekaj forum, ki nam daje priložnost, da se pogovorimo o zadevah, ki nas pestijo. Na moje pisanje pa se je oglasil prof. Ferbar, ki v osnovni šoli sploh ne uči, in ki stvarnosti našega osnovnega šolstva ne pozna. Ne glede na to je napadel z ognjem in mečem. Vizija, ki jo ima prof. Ferbar o osnovni šoli, je v horizontalni in vertikalni urejeni sistem. V vertikalni spada učenca, nad njim učitelja, nad učiteljem ravnatelja, nad ravnateljem šolske predpise. Ta brezhibni red seveda ne more prenesti nereda, ki ga imam po mnenju prof. Ferbarja jaz med svojimi pogledi na šolo in med svojimi moralnimi normami. Kljub temu neredu pa bi nekatere postavke razvrstila kot prof. Ferbar:

• »Deprofesionalizacije našega poklica, marksizma, socializma, samouprave in najemništva vsakodnevnih ideologov« ne znam spravit v nobeno zvezo z mojim Tomijem, ki je

nekega dne prepisal angleško šolsko nalogo. Tudi ne vem, zakaj naj učitelji zato »pričakujemo znižanje plač, ko bo inflacija zajela ideologije...«

Do takih primerjav moja pamet ne seže, zato nanje ne morem odgovoriti. Ne vem tudi, kaj ima Tomijevo priznanje opraviti s »pogumom gasilcev, gorskih reševalcev in miličnikov, ki naj bi jih nagrajevali z diplomami inženirjev elektrotehnik...« Ne vem tudi, kaj ima ocena, ki sem jo dala Tomiju skupnega z »delitivno nagrad tistim, ki se odločijo za konformizem z učiteljem«. Ne razumem – saj je šel Tomi vendar v očitnem spopad z menoj. Receptov pa nisem dajala. Opisala sem le enega od šolskih primerov.

• Prof. Ferbar mi očita, da sem »test površno popravljala« in da nisem »opredelila ocenjevalnih meril«. To drži. Se hujske kot to: že zdavnaj sem prenehala točkovati teste. Daleč je že čas, ko sem mislila, da je moje poslanstvo v seštevanju otrokovih napak. Zdad mislim, da je moja naloga naučiti otroka angleščine – ne pa spravljati ga v stisko in strah. Vse sodobne usmeritve v metodi pouka tujih jezikov vs vračajo nazaj k dobri stari materi Naravi, ki ji uspe otroka naučiti materinščine v enem letu ali dveh. Narava napake sploh ne pozna, pozna le stopnice: iba- liba-ribi. Trenutno vodim na osnovni šoli Franceta Bevka enega od treh razredov, ki v Sloveniji preskušajo učbenik po novih metodah. Izidi so zanimivi. Kaj vse naredi otrok, če neha tlačiti in blokirati njegove ustvarjalne zmoglosti. Sočasno vodim tudi tečaj po metodi superlearning, s kolegico, mag. psihologije, ki se je pred kratkim vrnila s specializacije v Ameriki in Franciji. Zahodna civilizacija je prerasla pouk, poln strahu in trepetu učenca, in s sproščeno dosegla zavidanja vredne uspehe. Mnogi učitelji med nami pa še kar naprej, tako kot pred dvesto leti: »Nauči se, kar v knjigi piše! Pridi k tabli! Znaš? Ne

znaš? Pst! Ena! Sedi! Naslednji, prosim!«

• V Ferbarjevem članku berem, da se »odvezujem od kakršnihkoli odgovornosti, da učence naučim angleščine«. Tega jaz ne bi trdila o nekom, ki je napisal dva učbenika za angleščino (Poskusno gradivo za dopolnilni pouk angleščine v 7. in 8. razred – Zavod SRS za šolstvo, Ljubljana 1981).

• Če pisec članka meni, da morajo »učenci ob koncu osemletke znati prebrati poenostavljena besedila«, mu povem, da moji učenci take knjižice (prve stopnje) prevajajo že v začetku drugega polletja v petem razredu. Taka berila pišem tudi sama (Grammar in stories, Državna založba Slovenije 1987, naslednja knjiga je trenutno v tisku).

• Ko razpravlja o »trgu delovne sile« prof. Ferbar meni, da mora službo dobiti učiteljica, ki namerava otroke učiti, ne pa tista, ki jih hoče »oblikovati s toplimi človeškimi rokami«. Kako lahko prof. Ferbar iz pedagoškega delavca naredi dve osebi? Kaj ni temeljna naloga vsakega pedagoškega delavca, da je učitelj in vzgojitelj v eni osebi hkrati?

• Učenec, ki sošolca zatoži učitelju, bo zame prej ali slej »šuft«, za prof. Ferbarja pa je to učenec, »ki je pripravil razgrajče opredeliti učitelju z imenom«. Zakaj vendar v svilen papir zavija učenca, ki smo mu in v naših šolskih letih rekli »špecar? In naprej: kako lahko prof. Ferbar medsebojno tovarištvu v razredu primerja z »zaitralci narodov, ki so držali skupaj« in s »tolpo zlikovcev, ki so najuspešnejši, če drže skupaj...« »Zle sadove tega žanje Dušica že sedaj...«. Ne razumem, kakšne zle sadove žanjam. S svojimi učenci se zelo lepo razumem, rada jih imam in lepo mi je med njimi. Čeprav sem že upokojena, se od šole ne morem in ne morem posloviti. Še kar naprej bom ostala med otroki. Otroci znajo biti poredni, nagajivi, celo divji, nikdar pa ne zli.

• Za mojega učenca Tomija pro Ferbar trdi, čeprav ga ni nikoli vide da je »zelo seme«, da je »prezrzen da me je, imel na vrvi«, da je »naprtil kupčijo«. »Čudovita šola za bodega lumpa«, pravi. V resnici je Tomi občutljiv, bolehen otrok, ki vstajal vsako jutro ob petih, razne časopise, peljal sestrico v vrtec, na pa s ključem obešenim na vrvi okrog vratu prišel v šolo. V razredu bil osamljen, zato me je njegova užljenost tako zelo vznemirila.

• Če prof. Ferbar meni, da naš osnovna šola danes »s predpisi zagotavlja za delo potreben mir...« pote prosim, naj ne bo užaljen, če ga vprašam, kdaj je bil nazadnje v osnovni šolskem razredu. Prof. Ferbar misli da je za poznavanje stvarnosti naš osnovne šole dovolj, če bere pet odliko družtev za filozofijo vzgoje v Angliji, Ameriki in Avstraliji in č pozna Petersoovo Ethica of Education in svetuje tudi meni, naj se seznanim s tem berivom.

Zdad pripravljam knjigo z naslovom Naši učenci o nas. Dvajset let sem pri pouku družbeno-moralne vzgoje zbirala spise učencev (nepopoln pisane). V njih sem spoznala, kakšne travme, stiske in prizadetosti doživljajo naši otroci v šoli in doma. Njihovih iskrenih izpovedi sem zvedela več, kot iz učenih razprav tujih znanstvenikov. Zame otroci nikdar ne bodo »bodoči lumpi«, ampak n hločutna mlada bitja, ki jim marsikdaj ni lahko ne v šoli ne doma.

Čeprav me je prof. Ferbar napad s tako ihto, ne da bi poznal položaj brez podatkov in argumentov, prsim, da mojega odgovora ne sprejme kot vrtniti napad, ampak kot sp pad dveh mnenj, dveh pogledov na naše zdajšnje šolstvo. Zato spet v bim kolege k razmišljanju in sprašjem: Ali bomo še naprej vztrajali p napakah seševalnih metod ali pa b naše delo temeljilo na vedoželjnosti ustvarjalnosti, na vrednotah, ki j narava daje vsakemu otroku?

DUŠICA KUNAVER

Vsak po enega naročnika!

Kateri datum je danes? Osmi januar.

Kje je bila novoletna številka Prosvetnega delavca? Nismo je dobili. Se je kaj takega doslej že zdaj zgodilo? Ne.

Kaj hočemo, za izdajanje pedagoškega časopisa je poleg veselja do dela potreben tudi denar: za poravnava stroškov za tiskanje, razpošiljanje, poštnino idr.

Učitelji, tisti, ki delamo v razredih in tisti, ki urejajo naš časopis, vsi smo vajeni delati za »narodov blagor«. Vse pogostejša »leta suhih krav« nas utrajajo. Vendar, kljub slabim časom in pomanjkanju denarja pri svojem delu potrebujemo svoj stanovski časopis. Doslej ga je uredništvo na čudežen način uspelo ohranjati za dvajset starih milijonov naročnine na leto, zdaj pa je tudi to nemogoče (saj stane en fotokopirni list papirja skoro en stari milijon!).

Ob vseh novih milijonih in starih milijardah, nam dvajset ali trideset ali morda štirideset starih milijonov na leto pač ne sme

vzeti Prosvetnega delavca. Toda v uredništvu tožijo, da je ob vsaki podražitvi veliko odpovedi. Tako se naročniki osipajo in zaradi tega grozi nevarnost, da bo usahnil tudi Prosvetni delavec. Kaj vse bi s tem izgubili! Kje bomo izmenjavali izkušnje, kje se bomo »pogovarjali« o težavah, ki pestijo nas in učence?

Pomembno je, da učitelji ohranimo mirno kri, saj imamo vsak dan opraviti z vročerkvno mladino. Nanjo pa gledamo vsak iz svojega zornega kota. Te poglede pa je treba včasih malce prevetrili z mnenjem kolegov. Tudi za to potrebujemo svoj časopis. V zadnjih mesecih jaz že skoraj ne delam nič drugega, kot viham rokave in brusim pero. Kaj če bi vsi skupaj zavihali rokave in skušali potegniti naš časopis »iz vode«. Če vsak od nas pridobi vsaj po enega novega naročnika, bomo prav gotovo pripomogli, da bo Prosvetni delavec, ki ima že stoletno tradicijo, obstal in ostal to, kar si želimo: naš obveščevalec in strokovni svetovalec.

DUŠICA KUNAVER

GRADNIKI ELEKTRONIKE

Komplet za pouk elektronike v 8. razredu osnovne šole, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana 1989

Kompletom gradiva za praktično delo pri tehničnem pouku v osnovni šoli od 5. do 7. razreda smo v Tehniški založbi Slovenije dodali še komplete za elektroniko za 8. razred. V kompletu so najnujnejši elementi, ki jih učence potrebuje za izvedbo poskusov in vaj iz delovnega zvezka za 8. razred osnovne šole (vezavna plošča, vzmetne sponke, vezne žice, žarnica, diode, razni uporniki, potenciometri, termistor, tuljava, hermetični kontakti, tranzistorja BC 238, svetleči diodi, kondenzatorja 200µF, čutilnik za vodo). Učenci bodo tako lahko izdelali na primer obveščevalec poplave (čutilnik za vodo) ali požara (termistor). To pa je že tista stopnja pouka, ko se ne učijo samo iz učbenika, ampak s kompletom elementov poskušajo in širijo teoretično znanje s poskusi in vajami, ki so zbrane v delovnem zvezku.

Ker so kompleti pri tehničnem pouku novost, učitelji lahko zvedo, kako se jih uporablja na seminarjih, ki jih v teh dneh (v decembru in januarju) po Sloveniji organizirata Zavod SR Slovenije za šolstvo in Tehniška založba Slovenije. Od usposobljenosti učitelja je namreč odvisno, ali bodo učenci dovolj izrabili pripomočke za praktično delo, ki jih je zasnovala skupina pedagoških delavcev Pedagoške akademije v Ljubljani, učiteljev tehničnega pouka in avtorjev učbenika in delovnega zvezka za 8. razred. Navodila za uporabo kompleta elektronike, učbenika in delovnega zvezka za 8. razred so podrobno predstavljena v priročniku mag. A. Kregarja Didaktično-metodično gradivo za pouk elektronike v osnovni šoli. Navodila za uporabo kompletov gradiva k učbenikom in delovnim zvezkom za 5., 6. in 7. razred pa so v priročniku R. Zamana Gradiva za tehnično vzgojo.

Šole lahko naročijo komplete in priročnike ter učbenike in delovne zvezke pri Tehniški založbi Slovenije, Lepi pot 6, Ljubljana, posameznikom pa so na voljo tudi v trgovinah Mladi tehnik, Stari trg 5 in Cojzova 2 v Ljubljani.

Iskrenost več kot ocena

Z zanimanjem in tudi odobravanjem sem prebral prispevek Eve Jekovec (6. 11. 1989) kot ugovor na članek Dušice Kunaverje (Razred pade in vstane z učiteljem, Prosvetni delavec, 9. 10. 1989). Odmev na odmev z naslovom Iskrenost več kot ocena pa me je spodbudil, da tudi jaz napišem nekaj misli, ker menim, da je mislim obeh kolegic treba še nekaj dodati. Ne želim polemizirati o konkretnem primeru (o učenca, ki je na neki šoli za prepisovanje dobil dobro oceno), ne morem pa ostati tiho, ko tovarišica Kunaverjeva skuša svojem receptu, ki ga je uporabila v tem primeru, dati veliko splošno vrednost. Skušaj torej v imenu vzgoje nekega tovarištvu posvetiti kakršno koli sredstvo, ki po nekakšnem mnenju vodi do tega cilja.

Najpomembnejšo misel namepravam povedati kar na začetku. Prepričan sem, da splošnih receptov za vzgojo ni. Postopek, ki je primeren, upravičen in uspešen v enem primeru, je lahko v drugem povsem neustrezen. Zaradi tega je vzgoja zapletena. Ni dovolj, da poznamo ogromno vzgojnih prijemov, treba je imeti še, pedagoški čut, ki v konkretnem primeru izbere najprimernejši ukrep, »pedagoški čut«, po katerem se razlikujejo dobri vzgojitelji od povprečnih in slabih. Torej je takole na daleč neprimerno presojati postopek tovarišice Kunaverjeve v opisanem primeru. Premalo vemo o učenca, o razredu, tudi o tovarišici Kunaverjevi, tudi o drugih učiteljih na šoli, o domu prizadete učenca. Šele ko bi do navedenosti poznali vse to in morda še kaj, bi lahko presodili, ali je tovarišica ravnala »pedagoško«, skratka, ali je ravnala »pedagoško«. Iz opisanega ne morem z gotovostjo pritegniti ne prvemu ne drugemu.

Kljub temu bom namignil, da se bolj nagibam k mnenju tovarišice Jekovecve. To zato, ker menim, da bi bil opisani »vzgojni postopki« v večini primerov neprimeren ali kar napačen. Prav gotovo pa je v postopku vsaj ne-

kaj pozitivnega. Najprej je to priznanje učitelja, da je storil napako in jo potem skuša tudi nekako popraviti. Tovarišica Kunaverjeva pripisuje veliko vrednosti »odkritemu priznanju«, »iskrenosti« in »pogumu« učenca, ki je povedal, da je kontrolno nalogo prepisal od sošolke. Besede, ki so napisane v narekovanjih, seveda pomenijo učenčeve lepe lastnosti, temu ne gre oporekati. Menim pa, da učenčevega postopka ne opisujejo povsem ustrezno. Učenec vas je najprej ogoljufal, tovarišica Kunaverjeva, nato je bil prizadet in užaljen, ker je dobil slabšo oceno kot učenka od katere je prepisoval, na koncu pa vam je odkrito povedal, da niste pošteni. S svojo, »iskrenostjo« vam je dokazoval nepoštenje. Ne poznam vsakega učenca, zato se lahko motim. A če so bila njegova razmišljanja približno takšna, kot sem opisal, potem njegovi postopki niso vredni prav nobenih priznanj. Mogoče bi mu štel v dobro le to, da se bojuje za svojo pravico. Toda v tem primeru ni bila njegova pravica boljša ocena iz angleščine.

Pa še o poučevanju in vzgajanju v naših šolah: nisem napisal pouk ali vzgoja, ampak pouk in vzgoja. Oboje moramo delati na šoli. Res je, da je treba včasih dati prednost enemu ali drugemu. Menim tudi, da zaradi obilice izobraževalnih nalog vzgojne prevečkrat zanemarjamo. Nimam občutka, da bi tovarišica Eva Jekovec mislila kaj drugače. Prepričan sem celo, da oporeka le načinu vzgoje. Ne zdi se ji primerno, da je učenec, ki je »kradel«, nato še nagrajen. Predvsem pa ocena več ali manj pri angleščini še ni izobrazba, še manj pa je to vzgoja. Gre za načela, za čim bolj pravilno ugotovitev: ali je učenec storil prekršek, ali ga je s svojim nadaljnjim ravnanjem skušal popraviti, ali pa je bil njegov cilj tudi potem povsem drugačen. Pri iskanju odgovora na to vprašanje ne gre le za upoštevanje, »pravil šolske discipline«, ampak tudi za »člove-

ška merila«, za »merila medsebojnih odnosov«. Glede šolskih predpisov pa menim, da jim ni mesto niti »nad«, »prastarimi nenapisanimi zakoni, ki uzakonjajo človekove prave vrednote«, niti, »pod« njimi. Takih prastarih zakonov preprosto ni. Izoblikovali so se le s človekovo vzgojo in razvojem iz roda v rod, od davnine pa do danes, ko jih še zmeraj skušamo prenesti zanamcem. Tudi v šoli. Ko razmišljam načelno, dam tovarišici Jekovecvi popolnoma prav. Kljub vsemu pa dopuščam, da je tovarišica Kunaverjeva v opisanem primeru ravnala pravilno. Še enkrat poudarjam, da za vzgojo ni splošnih receptov. Vendar tega le ne bi smeli razumeti tako, da je vse, kar delamo, v navzkrižju s pravili neke šolske discipline, že več vredno in v skladu s človeškimi merili medsebojnih odnosov.

In o prepisovanju: Nisem povsem prepričan, da vam ni tudi pri naslednjih testih kdo prepisoval, tovarišica Kunaverjeva. Vem le, da ga niste videli. Pa to niti ni tako pomembno. Pomembnejše se mi zdi, da bi učenci morali vedeti, da se prepisovati ne sme, da je to tudi neko merilo medsebojnih odnosov, in ne le šolska disciplina. To bi ne smelo biti le tekmovanje učitelja in učenca, kdo bo koga obvladal ali ogoljufal. Pomembna vzgojna naloga šole je prav vzgoja poštenega človeka. Prav nič mi ne pomeni tovarištvu, ki ne temelji na poštenosti, tovarištvu, ki dopušča izkoriščanje sošolca, goljufijo in krajo.

In še o »šuftih«. Lepo je napi-

sala tovarišica Jekovecva: »Ni bodo dobri učenci toliko trdn da ne bodo pustili prepisovati svojih naglo, pa če jih še tak zmerjajo s »šufti«.« Prepričana sem, da tovarišica Jekovecva s tem mislila, da dobri učenci niso dolžni pomagati slabšim. T je njihova dolžnost. Vsaka dobra šola to spodbuja. Toda tovarišica pomoč je eno, prepisovanje domačega zvezka pa ni niti kršna pomoč, je le podpiranje lenobe in slabša šolski uspeh. V naši šoli pa so ravno dobri učenci izpostavljeni stalnemu pritisku lenuhov, ki jim celo krdejo domače zvezke iz torb ali jim na razne načine grozijo, da skušajo dobiti domači zvezek. Domači zvezek, v katerem je domača naloga, s katero se pridni učenec morda trudil cel popoldne. Taki učenci potrebujejo zaščito in podporo pri njihovem stališču, da ne dovolijo stalnega izrabljanja njihovega truda in prizadevanosti. Če pa jim učitelj še ne more ali ne želi pomagati, »vsaj škodovati jim v nobnem primeru ne sme«. Ne zagovarjam ne tovariških učencev, se skušajo postaviti nad sošolce in se ponujajo za zapisovalce discipliniranih ali za vsako malenkost tozarijo. Toda, eno s malenkosti, drugo pa so pomembne stvari. In vzgoja poštenega človeka je zelo pomembna stvar. Na to ste malo pozabili tovarišica Kunaverjeva. Vaš zadnji stavek bi jaz nekoliko dopolnil: »... da boste iz našega delnega pogače in palače zrasla iskren in tovariški, predvsem pošten fant in dekle.«

JANEZ ZUPAN

Slovenski pregovori

- Kdor se je malo učil, bo rad drugim pamet solil.
- Kakršen pastir, taka čreda.
- Šola brez discipline – mlin brez vode.
- Kogar so bogovi zasovražili, so ga učitelja naredili.
- Človek se uči, dokler živi.
- Kdor se mnogo uči, tudi mnogo pozabi.
- Vse za šolo in narod!
- Kdor hoče veliko znati, ne sme mnogo spati!
- Kdor druge poučuje, sam sebe pouči.
- Iz dobre šole prirastejo boljši – iz slabe pa slabši časi.

Razgibano in bolj zdravo življenje domskih otrok

Zdravniki, pedagogi, psihologi, učitelji, starši in vsi, ki se najdejo čas za otroka, opozarjajo, kako pomembna je pravilna izraba prostega časa. Natrpani urniki, preveč učencev v razredih, 'konfekcijsko' delo z njimi, brez razmišljanja o njihovem notranjem dogajanju, prepusta šola, preveč mirovanja in premalo gibanja, delavnik, ki predsega delovni čas odraslih (tudi osem ur pouka in več), posebno obremenjen otrok, ki težko dočim ali ima prešibko poprejšnje znanje, vse to vodi v vrsto težav, duševno in telesno utrujenost, bolezen, zatekanje v ambulante, kjer se pediatri vse pogosteje spopadajo s psihosomatičnimi motnjami, ki kaj lahko prerastejo v resne bolezni. Podatki kažejo, da ima pri nas tovrstne težave kar tretjina srednješolcev, slišati je celo, da veliko več. Vse pogostejši so glavoboli, težave z želodcem, slabo počutje, prebavne motnje, utrujenost, bolečine pri srcu, težave z dihanjem in premajhna odpornost do različnih obolenj. Omenjene pojave spremljajo izostanki od pouka, otrok zamudi razlago, negotovost se stopnjuje, otrok doživlja strah pred šolo, bo pa položaj še poslabšal.

Vse več je med mladimi tudi okvar mišičnega sistema in deformacij okostja. Zdravniški pregledi opozarjajo na slabo držo, poškodbe hrbtenice, gibal; vse to kaže, da se otroci premalo gibljejo, da so duševno in telesno preobremenjeni, da porabijo premalo časa za res zdravo sprostitve.

Veliko otrok kaže lastnosti težavnega 'grozda vedenja', vse pogostejša je agresivnost v najrazličnejših oblikah, do predmetov, ljudi v okolici, predvsem pa je pretresljivo, da je čedalje več

samomorov prav med mladimi; to pomeni, da so bili zelo sami in ni bilo nikogar, ki bi jim povedal, kako naj si pomagajo.

Prosti čas je tisti del dneva, ko bi otrok moral pozabiti na težave, strese, poraze, ko bi moral svojo zavest preusmeriti drugam. Predvsem bi moralo biti takšnega časa dovolj. Strokovnjaki priporočajo osemurni delavnik, to pomeni pouk in priprave nanj skupaj, osem ur spanja in osem ur prostega časa. Naši šolarji pa so še tako daleč od tega.

Del mladine pozna načrtno izrabo prostega časa že iz zgodnjega otroštva. Starši so poskrbeli, da so se učili tujih jezikov, obiskovali ure pravljic, gledališke in koncertne prireditve, v knjižnicah so si sposojali knjige, in te so potem prebirali, starši so jih vodili k telovadbi, na drsanje, smučanje, kotalkali so igrali tenis, plaval... Skratka, dobili so predstavo, kaj lahko človek v prostem času počne.

Domski otroci prihajajo večinoma iz preprostejšega okolja. Če je bilo to podeželje, je bilo marsikje tako, da so jih v prostem času čakala različna opravila, teh pa o prihodu v dijaški dom ni več. Takšen otrok naenkrat ne ve, kaj bi počel s tistim časom, ki mu ostaja ob učenju. Če mu ne ponudimo nič, bo praznino zapolnil s poleževanjem, čezmernim spanjem, kartanjem, z branjem pogrošne literature, ždenjem pred televizijskimi sprejemniki, s potepanjem in drugimi oblikami zapravljanja časa, ki mlademu človeku niso niti najmanj v prid. Njegovo vraščanje v novo okolje in iskanje lastne vrednosti pa bo veliko težje zanj in za vse, ki se z njim ukvarjajo.

V domu se mora kar naprej nekaj dogajati, mi je dejal živahni upravnik Doma železniških srednjih šol, profesor Dinko Bulog. V tem domu so že zdavnaj spoznali, da se morajo v svojem vzgojnem poslanstvu odpreti tudi navzven, se povezati z različnimi sredstvi in tako vključiti mladega človeka ne le v pristočasne dejavnosti v samem domu, temveč izrabi še vse tisto, kar ponuja kraj, kjer dom stoji. To velja za vso mladino, še posebno pa za tisto, ki konec tedna ne odide domov in ima tedaj veliko več prostega časa kot ob delavnikih. Kolikor več dom vložijo, pa naj gre tukaj za trud ali denar, v pristočasne dejavnosti v domu ali zunaj njega, čim več otrok sodeluje v njih, tem manj bo težav in tem lažja bo socializacija, je še dodal profesor Bulog.

V Domu železniških srednjih šol imajo na srečo telovadnico. Vsi domovi se s tem sicer skoraj nepogrešljivim razkošjem ne morejo pohvaliti in v tem domovih so v zadregi, kako naj razgibajo učence, ko prekrije zemljo sneg ali pa je zunaj premraz, da bi igrali nogomet ali kako drugo športno zvrst, spolu in starosti primerno. V železniškem domu preživi vsaka vzgojna skupina vsaj uro, ali celo po dve na dan v telovadnici. Vsebinska dela je povsem neprisliljena. Po svoje izbrana, vsak učenec se sprošča tako, da se počuti, in vzgojitelj je zraven le zaradi varnosti. Tako se mladi ljudje razgibljujejo, se telesno in duševno sprostitjo, sedenja, strahovi iz šole, togost in napetosti se tukaj razblinijo. In marsikdo, ki se tukaj dvigne nad druge, najde svoj jaz, da laže prenese kako šolsko razočaranje.

V domu imajo video sekcijo. Kasete izbirajo sami. Učenci zbi-

rajo sami tudi denar za sposajo. Vsak oddelek ima tudi možnost, da pripravi predstavo le zase, po svojem okusu. Glasbeniki imajo svoj krožek. Delujejo še fotosekcija, košarkarji, judoisti... Res za vsakogar nekaj! Povezani so z bogatim programom pristočasnega dogajanja na šoli. Tako skupaj s kulturnozgodovinskim krožkom pripravljajo obiske zgodovinsko zanimivih krajev. Kje vse že niso bili!

Učenci imajo možnost, da hodijo plavat v tivolski bazen ali ob petkih ali pa uporabljajo karte, ki veljajo za vse dni v tednu. In plavanje je ena najbolj zdravih športnih dejavnosti za doraščajočega človeka. Učencem sta na voljo tudi dve vstopnici za drsanje. Kaj je lepšega kot po napor-nem šolskem dnevu nataktni na noge drsalke in se pognati po bleščeči ploskvi drsališča! Za zdaj so le še pobožne želje nakup nekaj koles, ki bi jih za karseda majhno sposojevalnino najemali učenci za svoje drobne opravke ali izlete v naravo.

Da je kultura tisti griček, odkoder vidiš svet globlji in širši kot se zdi, da se ob njej odpira vrsta vršanj, razmišljanj in razumevanj, vedo v domu že dolgo. Prav zato niso pozabili na gledališče, kino, koncerte. V tem šolskem letu imajo učenci deset povsem brezplačnih abonmajske vstopnice za obiske predstav v mladinskem gledališču. Kupili so kar trideset vstopnic za filmski abonma v Pionirskem domu, vendar za te karte prispevajo učenci polovico vrednosti.

Veliko možnosti za sprostitvev pomeni pozabiti na skrbi in spet najti tisti kanček dobre volje in samozavesti ter posebnosti vsakogar, ki nam je potreben za uspešno delo zdaj in pozneje v življenju.

PETJA FAJDIGA SEVER

odprta šola

Kje vas in nas šola žuli

Ureja Tereza Žerdin

SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE, MLADOSTNIKE IN STARŠE

Tudi bolezen bi morali spoštovati

Hči je zbolela in ostala doma. Čez tri dni ji je sošolka sporočila, da mora priti naslednji dan nujno v šolo. Vprašana po spoznavanje narave, ker je med oceno štiri in pet. Tako je naročila učiteljica.

Hodi v 5. razred. Priznati moram, da sem bila zaradi tega sporočila ogorčena. Prvič: Če je otrok bolan, ne more v šolo. Drugič: Ocena, pa čeprav petica, ni nikoli pomembnejša od otrokovega zdravja.

Tretjič: Tudi brez bolezni ne pripisujem ocenam takega pomena.

Četrtič: Užaljena sem bila, ker me imajo v šoli za tako 'štrebasto' mamo.

Petič: Besna in razočarna sem bila, ker je moja hči na vsak način hotela v šolo, ker ji je petica toliko pomenila.

Mama

V tem zapisu so vsaj štirje bistveni problemi:
Prvič: Pomembnost ocene v učiteljevih očeh.
Drugič: Pomembnost ocene v otrokovih očeh. To je že posledica prvega problema.

Tretjič: Omalovaževanje zdravja.
Četrtič: Bagateliziranje bolezni.
Na pol bolan človek ali pa šele na pol zdrav človek pač ni sposoben dati od sebe vsega, kar zmore takrat, ko je zdrav. Zato obdobje rekonvalescence pač ni primerno za popravljanje ocen.

Opišite svoj problem, ki se pojavlja v razredu, in svoje izkušnje. Izoblikujte vprašanje in ga pošljite uredništvu. Odgovorili vam bodo strokovnjaki Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani.

O šolski komunikaciji

Primer profesorice, ki se je udeležila 1. komunikacijskega treninga: Če bi mi kdo pred nekaj leti popravil stavek: »Nikoli mi ne napišeš domače naloge!« bi se najverjetneje zatekla k misli: »Nikoli ni zadovoljen!« Danes bi se odzvala drugače. Stavek »Nikoli mi ne napišeš domače naloge!« bi od začetka do konca razčlenila. »Nikoli« je zelo posplošena beseda. Učenec ni napisal naloge natančno tistega dne. Ali imam pravico posploševati? »Mi ne napišeš« pomeni, da učenec piše nalogo zame, in ne zase. Danes si pač prizadevam, da bi svoje besede in vedenje lahko prepoznala, jim dala pomen, da bi lahko prepoznala cilje svojih besed in vedenja in da bi znala cilje in želje spremljati in v praksi: v usmerjene besede in vedenje. Vsak človek občuti strah pred nekaterimi okoliščinami, pred vedenjem drugih ljudi, predvsem pa strah pred svojim vedenjem, pred svojimi mislimi in čustvi, strah pred tem, kar je. Menim, da prav iz tega strahu izvira toliko popačene komunikacije. Prav izrazito izogibanje komunikaciji predstavlja molk, nejasno komunikacijo, neprenehno govorjenje, vedenje vojnega ujetnika (na vprašanje odgovarjaš z vprašanjem). Vse to so znaki, da komunicirata dve osebi (ali več oseb), ki se med seboj ne poznata dobro in se tudi nočeta prav poznati, ker nimata skupnih ciljev.

starši in učitelji, med učitelji samimi). Znano je tudi, da se komunikacija šolskega sistema večkrat nanaša na fraze, neznanstveni in amaterski način obravnave te problematike. Zaradi tega je bil prvi cilj, da se na podlagi spoznanj sodobne znanosti lotimo problematike komunikacije v vzgojno-izobraževalnem procesu. To smo poskusili narediti na podlagi sodobne teorije sistemov interpersonalne kibernetike, teorije odnosov, interpersonalne komunikacije, teorije prilaganja in interpersonalne psihodinamike. Vse navedene teorije so povzete v sistemski in odnosi psihodinamiki dr. Brajše, ki je vodja komunikacijskega treninga.

Ugotovili smo, da učiteljeva osebnost zelo vpliva na interpersonalizacijo in komunikacijo v vzgojno-izobraževalnem procesu. Za interpersonalizacijo in humanizacijo naših šol je potrebno upoštevanje učiteljeve osebnosti v vzgojno-izobraževalnem procesu. Da bi to lahko strokovno in profesionalno naredili, morajo učitelji spoznati sebe v tem procesu. Za to ne zadoščata navdušenje in ljubiteljstvo, to se mora roditi strokovno in profesionalno. Spoznali smo, kako pomembna je učiteljeva osebnost in kako nujno je delo učitelji, če želimo imeti sodobno, humano in uspešno šolo. Šolo moramo humanizirati z usposobljenimi in celostnimi osebnostmi učiteljev, za katere bi morali skrbeti. Vse to pa delamo z enim samim ciljem: da bi vzgoja uspešneje pripravljala človeka za življenje. Tega si želimo vsi, ki sodelujemo pri vzgajanju, vendar želja ni dovolj. Oboroženi moramo biti s pravim znanjem, da vzgojo, ki nam je zaupana, tudi zares obvladamo in ji dajemo pravi prizvok kakovostnih odnosov. Vključevanje učiteljev v komunikacijski trening je ena od poti, po kateri lahko pridemo do še boljše šole.

Trudimo se, da bi se učiteljeva komunikacija z učenci toliko izboljšala, da bi lahko oba drug drugemu sporočila svoje misli, želje, zahteve in probleme ter na drugi strani tudi drug drugemu primerno prisluhnili. Iz primera tudi lahko ugotovimo, da velikokrat komuniciramo zato, da ne komuniciramo. Vendar pa se komunikacije lahko naučimo.

Znano je, da so naši odnosi v vzgojno-izobraževalnem sistemu razosebljeni in da je v njih vse manj neposrednega srečanja človeka s človekom (med učenci in učitelji, med

LIK UČITELJA V OČEH UČENCEV

Brez boljšega učitelja ne bo boljše šole

Kar naprej govorimo o liku učitelja, kakšen naj bi bil, najbolj zanimivo pa je (avtentična slika), kar rečejo učenci. Mnenj o tem pomembnem vprašanju ni nikoli preveč (dovolj). S časom pa se tudi spreminja pogled na vrednote, zato je dobro večkrat zaznati, kaj misli mladina.

V reviji Pedagoška stvarnost (Novi Sad, Vojvodina) je bila objavljena raziskava o liku učitelja v očeh učencev. Na anketi s trinajstimi vprašanji so odgovarjali učenci 3. letnika srednje strojne in tekstilne šole.

Na prvo vprašanje, ali mora biti učitelj osebnost z visokimi moralnimi lastnostmi, so vsi učenci odgovorili z da. Učitelji bi pričakovali od sproščenih, drugačnih otrok, kot smo bili sami, da jim moralne lastnosti niso mar, ker jih sami največkrat nimajo. Zato je tak odgovor resnično presenetljiv.

Za tem vprašanjem se jim je zdelo primerno vprašati, kaj si učenci predstavljajo pod pojmom moralne vrednote. Najpogostejši odgovori so bili, da želijo učitelja, ki rešuje probleme umirjeno, brez telesnih kazni, se vede naravno, ne dela prekrškov, ne vpije nad učenci zaradi svojih težav, skratka, je človek, ki se v vsakršnih okoliščinah primerno vede.

Ponavadi vprašamo, kaj cenimo pri človeku in pri učitelju. Presenetljivo je, da so učenci na prvo mesto uvrstili strokovno podkovanost - to, da učitelj dobro obvlada svoj predmet, nato sledijo: spoštovanje učenčeve osebnosti, samokritičnost, pravičnost in doslednost pri ocenjevanju, da dovoljuje svobodno izražanje in mišljenje, ima enak odnos do vseh učencev, je strog, samodiscipliniran, zmeraj dobro družaben, ima smisel za humor.

je skromen, se zanima za zunajšolske dejavnosti, je strpen, potrpežljiv. Šele na zadnje mesto so uvrstili, da mora biti blag pri ocenjevanju.

Dober učitelj je za učence predvsem dober vzgojitelj (tako je odgovorilo 82 odstotkov učencev) in dober predavatelj (43 odstotkov učencev). Zunanji videz po mnenju učencev ni pomemben, to velja tudi za prirojene ali pridobljene napake - invalidnost in drugo.

Positivno so se izrazili tudi o tehle učiteljevih lastnostih: da ima avtoriteto, je iskren, vsestransko izobražen, ljubezniv do učencev, zmeren v zahtevah, z močno voljo, družaben, dober psiholog, prijatelj, lepo vzgojen in urejen, človeško topel, čustven (prijateljski, prisrčen do sočloveka), deli njihovo veselje in žalost, jim pomaga, jih tolaži, skratka, pomembno je, da je dobro vzgojen in izobražen.

Učitelja z avtoriteto si predstavljajo takega, ki dobro obvlada svoj predmet, je dober strokovnjak, je iskren, stvaren, samodiscipliniran, ne mara laži, pomaga učencem. Biti mora strog, imeti svoj »jaz« in biti zmeraj urejen. Pravi učitelj je tudi družbenopolitično dejaven, tak, ki spoštuje učenčevo osebnost, ne trpi neodgovornosti, ker je sam vedno zanesljiv; je človek močnega značaja, dostojanstven in ponosen. Iz teh lastnosti se učenci uče v vseh pogledih, tudi v moralno-vzgojnem. Takega učitelja posnemajo, ga podpirajo in spoštujejo, celo poistijo se z njim.

Zelo zanimivi so bili tudi odgovori na vprašanje, ali so prepričani v učiteljevo sposobnost, doslednost in pravičnost in koliko sprejemajo njegove besede in dejanja.

Ni učenca, ki ne bi sprejemal besed in dejanj dobrega učitelja.

To pomeni: če ima učitelj veliko pozitivnih lastnosti, ki jih imajo učenci radi, so pripravljeni sprejeti od njega vse, kar učitelj ovrednoti za dobro. Tak učitelj močno vpliva na njihovo vedenje, na učence prenaša tudi negativne vsebine. Zaradi tega je treba nameniti največjo pozornost izbiri učiteljev v srednjih šolah, predvsem v tistih s poklicno usmeritvijo.

Na vedenje učencev najbolj vpliva razrednik - ta jim je najbližji - in učiteljev zgled. Ni razlike med učitelji naravoslovnih, družboslovnih in strokovnih predmetov. Na učence vplivajo neposredno pri učnih urah in posredno s svojo osebnostjo.

Zgled učitelja močno vpliva na vedenje učencev. Hote ali ne-

hote posnemajo učitelja, sprejemajo njegove besede, dejanja in odločitve. Vsi učenci se strinjajo, da mora biti učitelj povsem dosleden v stališčih, ki jih zagovarja (mora jih tudi uresničevati).

Iz razčlenitve dobljena dejstva kažejo, da imajo učitelji na učence izredno velik vpliv. Zato se morajo učitelji zavedati, da so posredno ali neposredno po svojem predmetu ali kako drugače, s svojo večstransko osebnostjo eden od temeljnih in nenadomestljivih dejavnikov v učenčevem vzgojno-izobraževalnem procesu.

Prevedla in priredila po reviji Pedagoška stvarnost, št. 3-4/89, Novi Sad SLAVA PELKO

RAZPIS ZA KOMUNIKACIJSKI TRENING

Priložnost za vse, ki si želijo postati, kar so!

Trening bo vodil dr. Pavao BRAJŠA. Če se hočemo bolj razumeti, moramo bolj sodelovati in upoštevati drug drugega. Med treningom bomo odkrivali, kako naj se človek vede in razvija pravi dialog. Človek potrebuje človeka, vendar je vprašanje, kdaj to uporabljati in kdaj zlorablja v škodo drugega in sebe. Poglabljali se bomo v kakovost medsebojnih odnosov in ugotavljali, kako naj jih izboljšamo, da bodo naši odnosi čimbolj humani. Dr. Brajša je priznan strokovnjak iz tega področja, zdravnik, specialist, nevropsihiater in psihoterapevt, dr. medicinskih znanosti, primarij in vodja psihiatrične službe Medicinskega centra v Varaždinu. Na temo psihodinamičnega razvijanja medčloveških odnosov je objavil že nekaj del.

S pomočjo dr. Brajše se bomo naučili živeti s sodelavci in v skupnosti. Seminar bo trajal 30 ur (6 krat 5) v Srednješolskem centru v Ptuj:

- petek, 2. 2. 1990 od 9.-14. ure od 15.-19. ure
- sobota, 3. 2. 1990 od 9.-14. ure od 15.-19. ure
- nedelja, 4. 2. 1990 od 9.-14. ure od 15.-19. ure

Če ste se odločili ZA, se odzovite našemu vabilu do 20. 1. 1990 na naslov: SREDNJEŠOLSKI CENTER Dušana Kvedra, Volkmerjeva 19, Ptuj, tel. 062-772-441.

izziv je naš, odločitev je vaša!

iz prakse za prakso

Nadarjeni pri pouku angleškega jezika

Osnovna šola naj bi dala učencu potrebno znanje in ga v vseh pogledih usposobila za ustvarjalno delovanje v družbi. Razvila naj bi ga predvsem v ustvarjalnega posameznika, ki bi s svojim delom ne le koristil skupnosti, ampak uresničeval svoje notranje nagibe in potrebe po udeležanju zamisli. Dobro uresničena lastna zamisel daje človeku občutek zadovoljstva s samim seboj, daje smisel njegovemu delu in prizadevanjem - skratka, osrečuje ga.

Glede na dolgoletne delovne izkušnje v osnovni šoli ugotavljam, da je daleč največji delež vzgojno-izobraževalnih dejavnosti namenjen ustvarjanju sistema 'potrebne'ga znanja, vloga osnovne šole pri spodbujanju ustvarjalnosti, samostojnosti, samopobudnosti učencev pa je hudo zanemarjena. Uradnih, ali če hočete, znanstvenih razlag za to ni, so pa moje subjektivne ugotovitve, da je najbrž lažje nadaljevati z arhaičnim pojmovanjem sistematičnim podajanjem znanja, ki ga učenci pasivno sprejemajo in potem reproducirajo. V bistvu je za marsikatero učitelja ugodno biti gospodar položaja, v katerem niti z intelektualnega niti z disciplinskega vidika ne doživlja pretresov. Navajanje učencev na navadno odzivanje in vedenjske vzorce mu pravzaprav kvarijo redki posamezniki, ki se razlikujejo od vodilnega povprečja.

Razlikovanje 'navzgor' pomeni tisti delež nadarjenih in ustvarjalnih otrok, ki zaradi svojih večjih intelektualnih sposobnosti in značajskih lastnosti ne morejo sodelovati v procesu tako, kot je to predvidel učitelj. Kar naprej se jim porajajo vprašanja in dvomi, samosvoje rešitve in postopki.

V oblikah dela, ki prevladujejo v naši osnovni šoli, so največkrat moteči, ne zmeraj zato, ker učitelj ne zaveda, ali pa je premalo poučen o pravi vrednosti nadarjenih, temveč zato, ker za njihovo nadpovprečno ustvarjalnost v našem šolskem sistemu v resnici ni bilo nikoli poskrbljeno. Kajti: ustvarjalno zmoglost teh posameznikov moti togost šolske discipline, hišnega reda (dviganje rok kot dovoljenje za pridobitev informacije), časovna omejenost, prostorska utesnjenost, pomanjkanje dostopa do gradiva in informacij in končno strokovno neustrezna pripravljenost učiteljev, predvsem glede psihološkega znanja in metod dela z nadarjenimi.

Tako se dogaja, da tudi tisti učitelji, ki čutijo, kako pomembno je spodbujati ustvarjalnost učencev, pogosto negotovo iščejo prave poti, ker imajo kljub dobri volji premalo znanja in seveda tudi neprimerne možnosti za delo. Zadevo naj ponazorijo tale primer: Skupina, ki je pripravljala skeč, se odloči, da bo predstavljala konje, temo o starki, ki se je ponesrečila, pa najbistvejša učenca duhovito in cinično priredita tako, da starka drveč na motorju povzroča preplah v mestu. Postavlja se vprašanje, ali je prav, da imenitno zamisel preusmerimo v nekaj

povsem vsakdanjega samo zato, ker se bojimo, da povprečni učenci ne bodo razumeli satirične poante ali zato, ker naša neprožnost ne more sprejeti krotajočih se konj?

Naša togost ne prenaša 'nepriemernih' zamisli; kar naprej odbiramo le tiste, ki se prilagajajo privzgojenim modelom primernosti in koristnosti. Razvrednotimo jih kot neumne, ker jih morda niti dobro ne razumemo. Brain-storming ni za našo opredeljeno zornost. Skratka, učitelju, ki se ukvarja z nadarjenimi, res ne zmanjka dramatičnih trenutkov, ko se strokovno nepodkovan zateče k svojim instinktom in ko išče pravo mero strpnosti. Kaj pa če je med nami v resnici vse premalo nadarjenih učiteljev?

Učiteljevo zavedanje o posebni dragocenosti nadarjenih učencev je v bistvu nujni, a ne edini pogoj, če bi končno hoteli ponuditi nadarjenim tisto, kar zaslužijo. Učitelj, ki to zavest ima in ki je za nadarjene pripravljen kaj storiti, četudi intuitivno, se kar naprej spoprijema s težavami v razredu, na šoli, doma in v širšem okolju. To pa zato, ker mu manjka ustreznega strokovnega znanja za delo z nadarjenimi; zaradi tega neprestano dvomi v pravilnost in ustreznost svojih in učenčevih postopkov, dejavnosti in dosežkov. Dvomi tudi v sposobnost prepoznavanja nadarjenih posameznikov.

Okolje, zlasti razlagalci šolskega sistema, samo načelno soglašajo, in to šele zadnje desetletje, da bi morali nadarjenim nameniti posebno pozornost. V resnici učitelj ne dobi nobene pomoči, obseg delovne obveznosti se mu ne zmanjša, da bi lahko bolje delal. Ne more dobiti brezplačno strokovnega gradiva, svetovanja itn.

Delo z nadarjenimi je opredeljeno kot pozitivno samo načelno, v praksi pa ni jasno, kako in kdo naj ga opravlja. Učitelj se torej lahko giblje samo v skrajno zoženem prostoru učilnice, petinštiridesetminutne ure, ustaljenih učnih oblik, navad, vedenja in hišnega reda.

Največkrat ne dobi nobene pomoči pri ugotavljanju nadarjenih. Za svoje dodatno delo nima niti moralne niti gnotne podpore. Pogosto je celo oskodoval, kar si mora dodatno gradivo kupovati sam.

Včasih je v sporu s starši (redkeje z učenci), češ da namenja preveč pozornosti izbrancem ali da ni pritegnil k dodatnemu delu njihovega otroka, ki je vendar izredno nadarjen. Nasprotja nastajajo tudi v učiteljskem kolektivu, ki večinoma zelo nenaklonjeno gleda na nadpovprečne kolege.

Kljub vsemu še zmeraj mislim, da je delo z nadarjenimi za učitelja največji izziv, uspehi, ki jih ti učenci dosegajo, pa največja nagrada. Še več. Ti učenci zmorejo vnesti v učne ure toliko svežine in navdušenja, da pritegnejo celo pozornost tistih sošolcev, ki jih zlepa nič ne zanima.

JELKA VINTAR

MISLI

Z otroki se dobro razumem iz dveh razlogov: prvič, ker zmeraj povejo, kar od odraslih nikoli ne slišim (zato jih je priporočljivo imeti ob sebi!); in drugič, ker jih zanima prav tisto, kar je sen vseh nas: življenju in trenutkom odškrniti veselje, brez predsodkov in obveznosti, namreč brez obveznosti biti hvaležen.

Bistvo razuma je negotovost. Tipanje je njegovo orodje.

Lojze Kovačič, PRAH

Književna didaktika pod drobnogledom

Piše Boža Krakar-Vogel

Usposobljenost za poučevanje književnosti

V našem književnodidaktičnem seminarju ponavadi začnemo študijsko leto z malo anketo za študente. Spodbudo za tak začetek dela, ki se je izkazal kot zelo zanimiv, sem dobila v knjigi Barice Marentič Požarnik Nova pota v izobraževanju učiteljev, izdani pri Državni založbi Slovenije leta 1987. (Knjiga vsebuje novejšo pogleda na učenje in daje veliko koristnih napotkov tudi za učiteljevo samoizobraževanje). Naša anketa ima le eno vprašanje: Kakšen je po vašem mnenju dober ali slab učitelj književnosti? Odgovori kažejo, da se študenti pri vrednotenju učiteljevih lastnosti opirajo predvsem na izkušnje, ki jih imajo sami z različnimi učitelji književnosti od osnovne šole do fakultete, pa tudi na predstave, ki so jih dobili med študijem splošnih pedagoških in strokovnih predmetov na fakulteti. In kakšni so ti odgovori? Če si ogledamo le letošnje, ki pa se ne razlikujejo bistveno od prejšnjih, mora dober učitelj književnosti izpolnjevati te zahteve:

a) Biti mora splošno humanistično razgledan, pa seveda literarno razgledan in sposoben vrednotiti tudi najnovejšo literarno dogajanje, pri podajanju (in svojem obvladovanju) književnega gradiva pa sistematičen - s to zelo poudarjeno zahtevo je pravzaprav mišljen urejen sistem književnovrednih pojmov in metod za analizo književnega dela in preučevanje kontekstnih pojavov, iz katerega učitelj črpa pri poučevanju, skratka, učitelj mora biti dober strokovnjak.

b) Učitelj književnosti mora po mnenju študentov motivirati učence za branje književnih del, tudi za novosti, dopuščati mora možnost različnih interpretacij, uporabljati različne metode poučevanja, biti prožen pri ravnanju z učnim načrtom, ki se ga ne sme oklepiti togo in za vsako ceno, upoštevati mora korelacije z drugimi predmeti in dajati za samostojno delo - referate, domače branje idr., zanimiva besedila, pri katerih mora dopuščati tudi možnost samostojne učenčeve izbire.

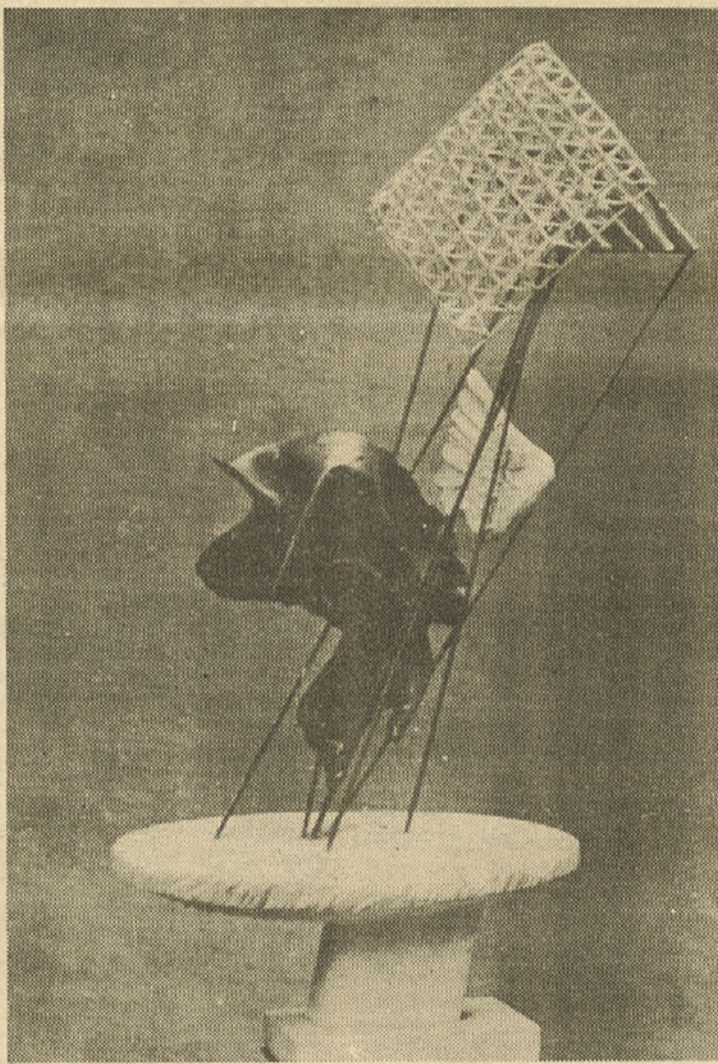
c) Poleg tega pa naj bi bil učitelj književnosti tako kot vsak drug demokratičen, sprejemljiv za pobude in mnenja učencev in objektivni pri pisnem in ustnem ocenjevanju.

Slab učitelj književnosti pa je po mnenju študentov tisti, ki je nepripravljen in nesistematičen, ki se opira zgolj na učenik in učni

načrt, ki samo narekuje in zahteva ponovitev svojih besed ter ne dopušča možnosti izbire pri domačem branju.

Naštete 'dobre' lastnosti učitelja književnosti sem razvrstila po sestavinah, ki se v strokovni literaturi (npr. v navedenem delu ali v številnih nemških razpravah) pojavljajo kot deli celostne učiteljeve usposobljenosti za poučevanje: strokovnost (a), specialno didaktična usposobljenost (b) in pedagoško komunikacijska (pedagoško-psihološka) usposobljenost (c). Videti je, da študentje dobro čutijo potrebo po vseh razsežnostih učiteljeve teoretične in praktične usposobljenosti, saj so zajeli večino zanj nujnih prvin (O njih piše tudi Dragutin Rosandić v Metodiki književnog odgoja i obrazovanja, Zagreb 1986, v poglavju Nastavnik materinskog jezika i književnosti, str. 719-723.) Odgovori študentov se torej ujemajo s strokovnimi opredelitvami, ki učiteljevo strokovno usposobljenost opisujejo povečini kot poznavanje vsebin (v našem primeru književnih del in književnovrednih vsebin) in raziskovalnih metod. Po B. Paternuju so v književni vedi tri vrste teh metod, tekstološke, biografske in recepcijske; učiteljeva književnodidaktična usposobljenost pomeni poznavanje ciljev, vsebin in metod pouka književnosti, pedagoško-psihološka pa odprto in demokratično ravnanje z učenci.

Vendar so študentje svoje odgovore na anketo oblikovali bolj kot še učenci kakor pa kot že učitelji. Druga 'pilotska' raziskava, ki sem jo zastavila med kolegi asistenti za književnost na fakulteti ter osnovnošolskimi in srednješolskimi učitelji (toda ti mi odgovorijo kljub kritičnemu tarnanju o pomanjkanju književne didaktike niso priskrbeli!), pa navzlic delnim rezultatom kaže, da so kasnejša razmišljanja o lastnostih učitelja književnosti usmerjena predvsem v strokovnost. O drugih sestavinah učiteljevega dela se manj razmišlja, ali pa prevladuje mnenje, da učiteljevo poznavanje strokovnih vsebin že samo po sebi zagotavlja tudi ustrezne poučevalne metode in spodbujanje ustrezne spoznavne zahtevnosti pri učencih. V književni didaktiki pa velja prepričanje, da ni tako. Stroka in njene spoznavne metode so seveda v vzgojno-izobraževalnem procesu temeljna struktura, ne pa že tudi proces sam. Za njegovo celostnost je treba upoštevati tudi pragmatične okoliščine; teh se učitelj zave pri celostnem usposabljanju za poklic, takem, ki mu uzavešča poti, po katerih naj se v šoli loteva strokovnih vsebin, da bodo doseženi temeljni vzgojno-izobraževalni smotri. Kakšni so ti pri pouku književnosti, pa bomo razmišljali prihodnjč.

Leonid Baranov: Kompozicija, 1989, bron

Priporočilni seznam knjig za bralno značko

Nadaljevanje

Svet Zveze bralnih značk Slovenije, ki deluje pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije, želi mentorje bralne značke sprijeti seznanjati z novostmi za mladino na knjižnem trgu. Tako nastaja seznam novih mladinskih in otroških knjig, katerega nadaljevanje objavljamo tudi v tej številki časopisa. Seznam so pripravili v študijskem oddelku Pionirske knjižnice v Ljubljani.

52. DOLENC, Mate: Strupena Brigita. Ilustr. Daniel Demšar. Lj., Borec 1989 (Kurirčkova knjižnica: 97)

Ladja Brigita Montanari, ki se je s strupenim tovorom potopila v Jadranu, ni vzmirlila le ljudi, ampak tudi prebivalce morskih globin. Mate Dolenc duhovito opiše dogajanje pod morskno gladino in nad njo. Večplastna pripoved ima sijajna izhodišča za pogovor o ekologiji, antičnih junakih, sodobnem počitniškem turizmu itd. Morski fantek pa je nov lik v mladinski književnosti, ki po končani zgodbi ne prihaja le k Vanetu, ampak tudi k drugim, ki smo knjigo prebrali.

III. stopnja

53. DURIČKOVÁ, Mária: Donavska kraljica. Ilustr. Miroslav Cipar. Bratislava. Mladé leta in Lj., Mladinska knjiga 1989

V Donavski kraljici je zbrano in avtorsko preoblikovano pravljico, mitsko in zgodovinsko izročilo, kakršno se je ohranilo v zapisih in živo med ljudmi. Označujejo ga motivi in življenjske izkušnje ljudi s pobrežja Donave, bodisi da so to bratislavski meščani ali pa okoliški kmetje. V teh slovaških pravljicah in pripovedkah je mogoče najti prenekatero potezo, ki nas spominja tudi na

slovensko ljudsko izročilo.

II. stopnja

54. FRANČIČ, Franjo: Skaraberi in otroška srca. Ilustr. Zora Bitenc. I. Mladinska knjiga 1989 (Pisanice)

Osvežujoče inovativen izraz kratkih lirskih zapisov - pesmi v prozi in Franja Frančiča je tudi po vsebinski strani zanimiv: upesnjuje in zapis občutja in ne motivov. Branje njegovih črtic in pesmi bogati naš notranji svet. Knjigo je treba predstaviti.

II. stopnja - dobri bralci

III. stopnja - manj dobri bralci

55. JUKIČ, Boris: VRTEC Z JABOLKI. Ilustr. Marjan Manček. Lj., Bc 1989 (Kurirčkova knjižnica)

Krajši zapisi o otroštvu dečka Emila, zapisani z izostrenim posluhom drobna doživljaja. Pisatelj za spremembo od utečenih zapisovalcev, ki zapjejo le znana doživljaja iz otroštva, zapiše tudi čutna emocionalna zaznavla otroka v otroštvu.

S tem izvorno slika otroka iz zornega kota, ki ga večina avtorjev spregleda ali nehoti. V knjigi podaja te podobe in doživljaja na fin humorističen način z jezikom, ki je ponekod obarvan s primorskim narečjem. Manček ilustracije lepo dopolnjuje besedila.

II. stopnja - dobri bralci

III. stopnja - manj dobri bralci

56. LINSČEK, Feri: Ajša Najša. Ilustr. Karel Zelenko. Lj., Prešern družba 1989 (Vrba)

Novi deklški romanček v okviru današnjega življenja. Dogaja se tu in z Rdeča nit pripovedi je ljubezen med Ajšo Najšo in Gregorjem kot se petnajstletnice spodobijo. Ob tem pisatelj z bistrim očesom in perserom zabel vse, kot bi rekli probleme današnje šole in družine. Ilustracije Karla Zelenka so poetične in opisne.

III. stopnja

57. NOVAK, Boris A.: Periskop. Ilustr. Matjaž Schmidt. Lj., Partizanska knjiga 1989 (Matjaževa knjižnica)

Periskop je zbirka že iz televizijskih oddaj znanih pesmi - songov. V poeziji B. A. Novaka ne vnaša nič novega, ostaja zaradi obrtniške popolnosti znani višini. Zbirka pesmi lahko animira skupino otrok, da jo pripravijo recital in s tem nastopajo kot bralni značkarji ali pa z navadnim prebiranjem zapomnjenjem posameznih pesmi.

III. stopnja

58. RUPEL, Dimitrij: Zgodba o času. Narisal Ivan Marko. Lj., Domus 1989

V zapisih na eni strani in zvečine z dobro ilustracijo Ivana Marka na drugi strani. Dimitrij Rupel v zgodbah o času popisuje določen povojni čas, ko so na naših šolah odstranjevali profesorji, kakršen je profesor Čas. To seveda razberemo mi, odrasli. Za otroke bo to igrivo branje o čudakem profesorju treh dijakih, ki tega profesorja zasledujejo in opazujejo s podstrešja premetne gostilne, gostilničarja Doberleta. V tej gostilni se profesor Čas sestane s prijatelji, ki znajo pričarati preteklo zgodovinske dogodke v gostilno, kjer hip zaživijo in zopet izginejo v preteklost. Branje s priokusom posmeha temelji na čemur se človeška pamet večkrat naučeno podreja.

III. stopnja

59. TOLMINSKE pravljice. (Izbr. in ur. Janez Dolenc; ilustr. Jana Dolenc. Lj., Mladinska knjiga 1989 (Zlata ptica)

Prvi obširnejši izbor tolminskih ljudskih pravljic. Pravljice so vsebinsko dostopne in po modelih izročila ter tipologiji obravnavanih motivov (nevedne trije bratje, sestre, gradovi, prstani itd.) otroku že znane. Po obsegu kratke, po vsebini lahko razumljive. Branje je kot nalašč za otroke iz krajev od koder pravljice izhajajo in kakovostno nadomestilo za druga slat napisana literarna besedila nekaterih avtorjev.

II. stopnja

Poljudnoznanstvene knjige:

16. BECKLAKE, Sue: Vesolje: zvezde, planete in vesoljske ladje. Ilustr. Brian Delf. Luciano Corbella. Lj., Domus in Mladinska knjiga 1989 (Okoliš in svet)

Ze sam naslov nam pove o čem nas knjiga informira. Same informacije zapisane preprosto in razumljivo. Knjigo lahko berejo otroci brez potrebe njega znanja. V tem času, ko bi morali vzgajati otroke tudi za vesoljni prostor, je pregledovanje in branje smiselno, čeprav mlad bralec v resnici bere vsebine. Knjiga daje možnost za pogovor, in to je poleg informacije, ki pinaša, dobro.

III. stopnja

17. SITAR, Sandi: Edvard Rusjan. Lj., Partizanska knjiga 1989. (Znamci Slovenci) 929 Rusjan E.

Obsežna informacija z viri o našem pionirju letalstva zanimiva za bralce, jih zanima to področje in sploh svet tehnike. Z branjem te knjige se bralec seznanja tudi s takratnim medrepubliškim sodelovanjem, ki ga je družila id in delo.

IV. stopnja

sporočila

OSNOVNA ŠOLA SAVO KLADNIK SEVNICA

razpisuje prosta dela in naloge

— **POMOČNIKA RAVNATELJA** s polnim delovnim časom za štiri leta.
Začetek dela 1. 2. 1990.

Pogoji: učitelj osnovne šole in najmanj pet let delovnih izkušenj. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev v osmih dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Savo Kladnik Sevnica, 68290 Sevnica, Trg svobode 42. O izbiri jih bomo obvestili v 15 dneh.

Učitelji in profesorji!

Študentska organizacija Ljudske tehnike ŠOLT organizira med zimskimi počitnicami enotedenske tečaje tujih jezikov (angleščine, nemščine, italijanščine in francoščine). Tečaji so namenjeni predvsem dijakom, ki imajo težave pri omenjenih predmetih.

Prednost imajo zaključene skupine od 4 do 6 oseb. Informacije in prijave: vsak delavnik od 10. do 16. ure po telefonu 061/268-128 ali na naslov: ŠOLT, Cesta 27. aprila 31, 61000 Ljubljana.

aditex

aditex – udobnost in funkcionalnost

aditex pomeni popolno zaščito ob vsakem vremenu. Milijoni mikroskopsko majhnih por med zgornjo tkanino in podlogo omogočajo, da vaše oblačilo diha in je obenem **nepropustno za veter in vodo** – tudi po šivih.

aditex je močan in odporen Tudi večje obremenitve ne vplivajo na njegove klimatizacijske lastnosti.

aditex je enostaven za vzdrževanje Tudi po večratnem pranju v pralnem stroju pri 40°C ali po kemičnih čiščenjih se prednostni Aditexa ohranijo. Vse omenjeno pa vpliva na to, da je Aditex tako uporaben in prijeten za nošenje.

adidas

OSNOVNA ŠOLA HEROJA MILKE KERIN LESKOVEC PRI KRŠKEM

razpisuje prosta dela in naloge

— POMOČNIKA RAVNATELJA

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, ki jih določata zakon in družbeni dogovor, izpolnjevati še:
— pogoje po 155. členu Statuta osnovne šole in imeti
— najmanj 5 let delovnih izkušenj ter strokovni izpit
— organizacijske sposobnosti za uresničevanje smotrov in nalog osnovne šole ter
— dejaven in pozitiven odnos do družbenih interesov.

Pomočnik ravnatelja bo imenovan za 4 leta.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in z opisom dozdajšnjega dela v 15 dneh po objavi razpisa na naš naslov z oznako 'za razpisno komisijo'. O izbiri jih bomo obvestili v 15 dneh po roku.

Srednja glasbena in baletna šola Ljubljana

razpisuje dela in naloge

— UČITELJA NAUKA O GLASBI IN MALE GLASBENE ŠOLE

Pogoji: visoka izobrazba AG – glasbena pedagogika.

Delo je za nedoločen čas s polnim delovnim časom – nastop dela 1. februarja 1990.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Srednja glasbena in baletna šola Ljubljana, Vegova 7.

RAZPIS kulturno-estetskih seminarjev in delavnic

GLASBENA PREDSTAVA – 22. 1. 1990 (8 PU) – vodi Andrej Rupnik
Z BARVO V GLASBO – začetni 23. 1. 90. in nadaljevalni 24. 1. 90 (po 8 PU) vodi Karlo Ahačič
GRAFIKA – BARVNI LINOREZ – 22. 1. 90 (5 PU) – vodi Lado Pengov, akad. slik.
KIPARSTVO – RAZVOJ OBLIKE IN LIKOVNEGA MIŠLJENJA – 23. 1. 90 (8 PU) vodi Zmago Posega, akad. kip.
PLES – OBLIKE IN METODE DELA S PREDŠOLSKIMI IN MLAJŠIMI ŠOLSКИMI OTROKI – 24. 1. 90 (6 PU) – vodi Silva Ros
EKSPERIMENTALNO UČENJE BRANJA IN PISANJA – 25. 1. 1990 (4 PU) vodi Martina Hrovatin
ZGODNJE RAČUNALNIŠKO IZBRAŽEVANJE OTROK IN RAČUNALNIŠKI PROGRAM LOGO – 26. 1. 90 (6 PU) – vodi Jože Pirnat, dipl. psih.
LUTKOVNA DELAVNICA – 22. do 24. 1. 90 (12 PU) – vodi Ava Lokošek – dipl. psih.
GLEDALŠKA DELAVNICA – OD IDEJE DO PREDSTAVE – 21. 2. 90 do 25. 4. 90 (30 PU) – vodi Bojan Martinec dipl. dramaturg
VIDEO DELAVNICA – januar in junij – vodi Peter Fondaj
Prijave sprejemamo najkasneje do petka 17. januarja 1990 do 12. ure.
Učenci pa se lahko vključijo v naše kulturno estetske dejavnosti med počitnicami vsak dan od 10. do 12. ure.

KMEČKI GLAS
 61000 Ljubljana
 Celovška 43
 Prodaja: (061) 529-848
 Tekoči račun: 80101-605-46470
Dr. Pavao Krišković
BIOLOŠKO PRIDELOVANJE HRANE

Kako do zdrave hrane (zelenjave, sadja, grozdja, krompirja, soje in koruze)?
– z naravnim odnosom do zemlje
– z biološko aktivno zemljo
– z naravnimi gnojili
– z naravnimi sredstvi za zaščito rastlin pred boleznimi in škodljivci
– z novimi sortami za naravno pridelovanje hrane
– z upoštevanjem delovanja kozmičnih in zemeljskih sil, radiestezije, hemeopatrije...
Tudi brez kemije lahko pridelamo veliko zdrave in okusne hrane.

Knjigo

NOČ JE MOJA, DAN JE TVOJ (Istrske štorije)

nestrčno pričakujejo tisti bralci, ki jim je bil všeč Javorov hudič. Drugo knjigo v zdaj že ugledni zbirki Glasovi, ki bo postopno obdelala živo folklorno izročilo po vseh slovenskih pokrajinah, je napisal in uredil naš »dvorni« pisatelj Marjan Tomšič. Podobno kot v romaneskni obliki Šavrinhah je tudi v Noči... zbrana modrost slovenske Istre.

NAROČILNICA

Priimek in ime _____

Naslov: _____

Poštna številka in kraj _____

Naročam knjige: _____

Knjige bom plačal – po povzetju – v treh obrokih, prvi obrok povzetje.
Najnižji znesek 15 din.

Podpis: _____ Št. os. izk.: _____

Knjige lahko kupite tudi v knjigarnah.

Izidor Golob:
RAZMNOŽUJMO OKRASNE RASTLINE

Knjiga je namenjena vsem, ki se želijo ali se že ukvarjajo z razmnoževanjem okrasnih rastlin. To izredno raznoliko in obsežno področje z mnogimi posebnostmi tako v praktičnem kot v ljubiteljskem vrtnarjenju je avtor opisal v poglavjih:
– Botanika za vrtnarje
– Orodje in pripomočki za razmnoževanje
– Spolno razmnoževanje
– Nespolno razmnoževanje
in na koncu še nekaj zanimivosti o bonsajih, nastanku novih vrst in mikrorazmnoževanju.

Franček Rudolf je znamenito pisateljsko in popularno publicistično pero, nad čigar plodovitostjo lahko samo strmimo. Pisanje romana sage **Odpiram mlin, zapiram mlin** mu je vzelo kar nekaj let: gre za zabaven in obetaven poučen roman iz naše polpretekle zgodovine, ki mu je avtor namenil posebno pozornost in ga s koncentrirano, nepopustljivo oblikovalsko skrbjo, oprto na njegovo že prislovično humorost in dobrodušno bizarnost, povzdignil v svoje najbolj tehtno delo doslej.

Jože Faflik:
KOKTAJLI

V knjigi Koktajli boste poleg zanimivosti in praktičnih navodil našli mnogo receptov za pripravo alkoholnih in brezalkoholnih mešanih napitkov. Priporočamo jo vsem, ki želijo sami ustvariti koktajle ter tako presenetiti sebe in svoje goste.

MLADINSKA ENCIKLOPEDIJA ZNANOSTI

angleške založbe Osborne

Knjiga, ki sta jo pripravila Annabel Craig in Cliff Rosney s skupino ilustratorjev, je uspešnica v več deželah. Na 128 straneh velikega formata pregledno in slikovito predstavlja temeljna znanstvena načela in jih povezuje z vsakdanjim življenjem. Kaže več poskusov, navaja na desetine presenetljivih dejstev in na vsaki strani dokazuje mlademu bralcu, da je znanost koristna in tudi zabavna. Skratka: zapeljiv in dragocen uvod v svet znanosti in tehnike.

Knjigo lahko naročite ali neposredno kupite pri Tehniški založbi Slovenije Ljubljana, Lepi pot 6 telefon 218-246

Cena v januarju 1990 je 170 din

Annabel Craig, Cliff Rosney
MLADINSKA ENCIKLOPEDIJA ZNANOSTI

Znanstveniki so zmeraj preučevali svet, ki nas obdaja. Iskali so odgovore na vprašanja o vsakdanjih pojavih: Zakaj se stvari premikajo? Zakaj reka teče navzdol? Od kod prihaja svetloba? Odgovore so spreminjali v izume, ki so rabili človeštvu. Nekoč sta svet spreminjala iznajdba parnega stroja in odkritje električnega toka, danes ga spreminjajo nova prevozna sredstva, poleti v vesolje, mikročipi in telekomunikacije.

Odgovori na bistvena znanstvena vprašanja preteklosti in sodobnosti so zbrani v knjigi MLADINSKA ENCIKLOPEDIJA ZNANOSTI, ki je izšla v Tehniški založbi Slovenije. Knjiga je namenjena študentom od 5. do 8. razreda in prvima dvema razredoma srednje šole, sicer pa bo koristen pripomoček za vpeljevanje mladine v znanost tudi za starše, učitelje in šolske mentorje.

Mladinska enciklopedija znanosti je poljuden prikaz osnovnih fizikalno-kemijskih zakonitosti našega sveta, na katerih temelji sodobna tehnika. Razdeljena je na osem poglavij, ločenih z različnimi barvami. V prvem je opisano merjenje; v drugem vse vrste energije; v tretjem osnovni fizikalni zakoni, kot so trenje, gravitacija, gibanje v različnih snoveh, pritisk, pa seveda naprave, ki izrabljajo te zakone. Četrto in peto poglavje obdelujeta svetlobo in zvok, šesto je posvečeno zgradbi snovi, od atomov in molekul do kemijskih prvin, spojin in različnih materialov. Sedmo poglavje govori o električni energiji, ki je podlaga za praktično uporabo sodobnih komunikacijskih sredstev (radio, televizija, telefon) in računalniško tehnologijo. V zadnjem poglavju pa so kratke informacije o znanstvenih in izumiteljskih, ki so nam razložili in zgradili sodobni svet; pomembna sestavina tega poglavja sta slovar pojmov, ki so obdelani v enciklopediji, in stvarno kazalo. Taka tematska razdelitev knjige je podprta tako s poljudnim besedilom kot s poučno šaljivo risbo; enciklopedija nazorno kaže, kako pomembni so pri ustvarjanju takega dela tako avtorji besedila kot ilustratorji – slednji imajo v nekaterih primerih pomembnejšo vlogo, saj se pisci besedila prilagajajo likovni zasnovi problematike. Tudi sicer je besedilo karseda grafično pregledno urejeno, bodisi postavljeno v različno široke stolpce ali barvne okvirčke bodisi razčlenjeno po pomembnosti z uporabo različno velikih črk. Mladinska enciklopedija znanosti se tako približuje sodobni slikanici ali stripu – to pa je metodično primeren način predstavitve problematike. Kajti enciklopedija znanosti vpeljuje mladostnika v racionalno urejeni svet znanosti, sestavljen iz stotin in tisočev dejstev, povezanih z neizprosno logiko razuma; šaljiva risba v tem primeru olajša vpeljavo na področje, samo besedilo pa je dopolnjeno tudi z opisi praktičnih poskusov iz vsakdanjega življenja in z zanimivostmi, ki so marsikdaj neznanje tudi odraslim.

Mladinska enciklopedija znanosti je primer, kako podati mlademu bralcu koristno snov zabavno; s tem se mu nekateri stvari ne bojo priskutile že v osnovni šoli, ostal pa bo ljubitelj znanosti in tehnike tudi pozneje.

Pesnica Neža Maurer je izdala v samozaložbi drobno pesniško zbirko

Bratec Kratekčas in jo namenila otrokom 1. in 2. razreda osnovne šole.

Knjižico lahko naročite pri pesnici: Spodnji trg 35, 64220 Škofja Loka.

ZALOŽNIŠKO PODJETJE

Cankarjeva založba p.o.

Center Oxford

61000 Ljubljana, Kopitarjeva 2 telefon 061/324-568 - telex 31821 cankar yu

Vsem, ki poučujejo in se učijo angleški jezik

Predstavljamo vam nekaj naslovov iz bogate zakladnice učbenikov, priročnikov in slovarjev za učenje angleškega jezika iz OXFORD UNIVERSITY PRESS-a, ki so plod dela svetovno znanih strokovnjakov.

Zaupajte jim in uporabite njihovo znanje, ki vam ga nesebično ponujajo!

NAROČILNICA (Elementi):

Veljavna do 31. januarja 1990.
Popust 10%.

Ime in priimek .....

Domači naslov .....

telefon .....

Naročam knjigo/e pod zaporedno številko .....

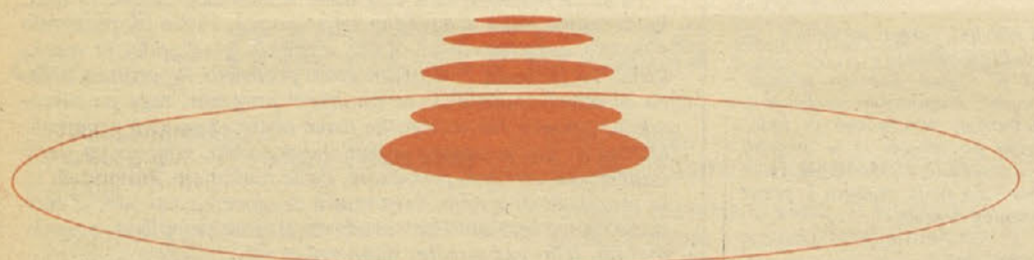
Cene so zajamčene, razen če se zelo spremeni tečajna vrednost dinarja.

Naročilnico pošljite na naslov:
CANKARJEVA ZALOŽBA, Center Oxford, Kopitarjeva 2,
61000 Ljubljana.

1. Alan Maley, Resource Books for Teachers:

- a) Conversation,
- b) Vocabulary, 112,00
- c) Project Work, 95,00
- d) Role Play,
- e) Drama,
- f) Writing,
- g) Call,
- h) Translation,
- i) Class Readers,
- j) Self-Acces:

- 2. Virginia F. Allen, **Techniques in Teaching Vocabulary**, 3,00
- 3. Glyn S. Hughes, **A Handbook of Classroom English**, 171,00
- 4. Ian Thompson, **Intonation Practice**, 103,00
- 5. B. Hartley, P. Viney, **Basic English Reading Programme**, 2,00
- 6. C. Robinson, H. Parker, **Themes for Listening and Speaking**
- 7. Tom McArthur, **The Written Word (1, 2)** 103,00
- 8. Jennifer Seidl, **Grammar in Practice with Key, (1,2)** á 76,00
- 9. Jennifer Seidl, **English Idioms**
- 10. Jennifer Seidl, **English Idioms - Exercises on Idioms**, 74,00
- 11. Jennifer Seidl, **English Idioms - Exercises on Phrasal Verbs**
- 12. Michael Swan, **Basic English Usage**, 77,00
- 13. L. Seidl, M. Swan, **Basic English Usage - Exercises with Key**, 64,00
- 14. A. J. Thomson, A. V. Martinet, **A Practical English Grammar**, 45,00
- 15. A. J. Thomson, A. V. Martinet, **A Practical English Grammar-Structure Drills (1,2)**
- 16. A. J. Thomson, A. V. Martinet, **A Practical English Grammar-Exercises (1, 2)**
- 17. George P. McCallum, **101 Word Games**, 122,00

ZVEZA ORGANIZACIJ ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE

UGODNA PONUDBA ZA IZOBRAŽEVALNE IN RAZISKOVALNE ORGANIZACIJE

- **GEPARD 89-R1** IBM AT združljiv osebni računalnik
  - procesor 80286, ura 12 MHz/640 KB RAM,
  - 3,5" disketna enota 1.44 MB,
  - krmilnik za dve disketni enoti,
  - 1 x serijski in 1 x paralelni izhod,
  - HERCULES grafična kartica z YU znaki in 14" monokromatski monitor,
  - jugoslovanska QWERTZ tipkovnica, B 1.002 standard,
  - miška**CENA: 3.700 DEM / 25.900 KDIN.**
- **GEPARD 89-R2** IBM AT združljiv osebni računalnik s trdim diskom
  - enako kot gepard 89-R1 z dodatno diskovno enoto 40 MB in krmilnikom diskovne enote.**CENA: 5.030 DEM / 35.210 KDIN.**
- **GEPARD 89-R3** IBM AT združljiv osebni računalnik s trdim diskom
  - enako kot GEPARD 89-R2 z 1 MB RAM (640 KB na osnovni plošči), z VEGA grafično kartico (600 x 800) in 14" mnogofrekvenčnim barvnim monitorjem ter matematičnim koprocetorjem 80287-10.**CENA: 8.030 DEM / 56.210 KDIN.**

DODATNA OPREMA:

- Tiskalnik EPSON LX 400 CENA 779 DEM / 5.453 KDIN
- Tiskalnik EPSON FX 1000 CENA 1.999 DEM / 13.993 KDIN
- Risalnik GRAPHTEC (A3) CENA 4.200 DEM / 29.400 KDIN
- Koordinatni čitalec CENA 4.600 DEM / 32.200 KDIN
- Namizni optični čitalec CENA 5.150 DEM / 36.050 KDIN
- Laserski tiskalnik CENA 10.100 DEM / 70.700 KDIN
- Dataskop CENA 7.500 DEM / 52.500 KDIN

ZA VPLAČILA DO 15. 1. 1990 10-odstotni POPUST!!!

Dobavni rok 8 tednov po vplačilu 100% brezobrestnega avansa. Garancija 12 mesecev od dneva dobave.

Računalniki in dodatna strojna oprema ustrezajo zahtevam projekta »RAČEK«.
Vse potrebne informacije dobite na: Zvezi organizacij za tehnično kulturo Slovenije, Ljubljana, Lepi pot 6, tel.: 061/213-743, 213-727, telex 32228, telefaks 061/222-487

Č A R O B N A

N O V A I N F O R M A C I J S K A T E H N O L O G I J A

NIT je nova strokovna publikacija Zavoda SR Slovenije za šolstvo, namenjena učiteljem osnovnih in srednjih šol. Popeljala vas bo po poteh NOVE INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE, ki obsega šolsko televizijo, videoprodukcijo, računalniške programe, pakete, videoinformatiko ipd. NIT vas bo seznanjala z novostmi iz teorije in prakse, obveščala o novih knjigah in učnih sredstvih, se ukvarjala s projekti, z razpisi in s katalogi.

Novost in temelj te publikacije bo dopisno izobraževanje za NOVE INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE.

Dopisno izobraževanje bo potekalo s priročniki, z domačimi nalogami in s testi za izobraževanje, z videokasetami, računalniškimi disketami, s plakati ter z video in računalniškimi delavnicami.

Publikacija NIT, ki vam jo predstavljamo, je namenjena vašemu pedagoškemu delu, zato naj bo na šoli nepogrešljiva.

Prva številka bo izšla marca.

ZAVOD SRS SLOVENIJE ZA
ŠOLSTVO
Ljubljana, Poljanska cesta 28

ZAVOD ZA ŠOLSTVO
SVOJONO